

Proiectului "Facilitarea comerțului cu produse agro-alimentare în bazinul Mării Negre (FTAP)"

Număr proiect: 1.1.1.66031.77 MIS-ETC 185

STUDIU SECTORIAL

Cercetarea pieței regionale a fructelor pentru extinderea oportunităților de comerț transfrontalier: Moldova, România, Ucraina

2012

Common borders. Common solutions.

SUMAR EXECUTIV	4
INTRODUCERE	5
i.1 Scopul studiului.....	5
I.2 Metodologia studiului.....	5
I.3 Structura raportului	5
CAPITOLUL I: ANALIZA INDICATORILOR DE PRODUCERE ȘI A COMERȚULUI EXTERIOR AL FRUCTELOR.....	6
1.1. INFORMAȚIE GENERALĂ	6
1.2. ANALIZA INDICATORILOR PE ȚĂRI ȘI TIPURI DE FRUCTE.....	7
1.2.1. Analiza sectorului de fructe în Moldova	7
1.2.2. Analiza sectorului de fructe în Ucraina	9
1.2.3. Analiza sectorului de fructe în România	11
1.3. ANALIZA COMERȚULUI DE FRUCTE ÎN REGIUNE.....	13
CAPITOLUL II: ANALIZA COMPETITIVITĂȚII ȘI DISTRIBUȚIEI	15
2.1. ANALIZA COMPETITIVITĂȚII.....	15
2.2. SISTEMUL DE DISTRIBUȚIE AL FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR PROASPETE	16
2.3. CERINȚELE CUMPĂRĂTORULUI FAȚĂ DE PRODUSE ȘI FURNIZORI.....	17
2.4. SEZONALITATEA VÂNZĂRILOR ȘI PREȚURILOR	18
CAPITOLUL III: REGLEMENTAREA EXPORTULUI FRUCTELOR PROASPETE IN REGIUNE	19
3.1. PROCEDURA DE EXPORT AL FRUCTELOR DIN R. MOLDOVA ÎN ROMÂNIA ȘI UCRAINA	19
3.1.1. Operațiuni prelabile vămii	19
3.1.2. Proceduri vamale.....	26
3.1.3.a . Proceduri post-vamale în România.....	27
3.1.3.b Proceduri post-vamale în Ucraina	31
3. 2. TAXAREA IMPORTULUI FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR ÎN REGIUNE.....	33
3.2.1 Taxele vamale în regiune.....	33
3.2.2. Prețuri minime de intrare pentru importul fructelor în UE	33
CAPITOLUL IV: BARIERE DE DEZVOLTARE A COMERȚULUI ÎN REGIUNE.....	35
CAPITOLUL V: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	38
5.1. CONCLUZII	38
5.2. RECOMANDĂRI	38

Figuri:

Figura 1. Dinamica suprafeței livezilor în Moldova, Ucraina și România, mii ha	6
Figura 2. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru mere în Moldova, tone.	7
Figura 3. Exportul merelor din Moldova, 2011.	7
Figura 4. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru prune în Moldova, tone.	8
Figura 5. Exportul prunelor din Moldova, 2011.	8
Figura 6. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru piersici în Moldova, tone.	8
Figura 7. Exportul piersicilor din Moldova, 2011.	9
Figura 8. Importul piersicilor în Moldova în 2011.	9
Figura 9. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru mere în Ucraina, tone.	9
Figura 10. Importul merelor în Ucraina în 2011.	9
Figura 11. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru prune în Ucraina, tone.	10
Figura 12. Importul prunelor în Ucraina în 2011.	10
Figura 13. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru piersici în Ucraina, tone.	10
Figura 14. Importul piersicilor și nectarinelor din Ucraina în 2011.	11
Figura 15. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru mere în România, tone.	11
Figura 16. Exportul merelor din România, 2011.	11
Figura 17. Importul merelor în România în 2011.	11
Figura 18. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru prune în România, tone.	12
Figura 19. Exportul prunelor din România, 2011.	12
Figura 20. Importul prunelor în România în 2011.	12
Figura 21. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru piersici în România, tone.	13
Figura 22. Exportul piersicilor și nectarinelor din România, 2011.	13
Figura 23. Importul piersicilor și nectarinelor în România în 2011.	13
Figura 24. Model Porter 5 forțe pentru sectorul fructelor și legumelor proaspete în regiune.	15
Figura 25. Prețuri minime de intrare pentru mere, prune, piersici și nectarine proaspete în UE, euro/kg.	34

Tabele:

Tabel 1. Matricea importanței comerțului bilateral de fructe (mere, prune și piersici) între Moldova, Ucraina și România.	13
Tabel 2. Matricea competitivă pentru fructe din regiune (1 – min , 7 – max)	16

SUMAR EXECUTIV

Fructele din Moldova și Ucraina se vând, în mare parte, în Rusia și Belarus, restul exporturilor fiind ne semnificative. Moldova, practic, nu importă mere și prune, iar piersici importă mai mult din Grecia pentru re-export în Rusia. Ucraina importă cantități semnificative de mere din Polonia, dar prunele și piersicii sunt livrate din Grecia, Spania și Italia. România, fiind membră UE, are un alt profil de export și import, în comparație cu Moldova și Ucraina. Exporturile de mere din România cresc vertiginos și destinația principală în 2011 a fost Ungaria. Comerțul cu prune nu înregistrează valori semnificative. Piersicii, în general, nu se exportă, dar se importă din Italia, Grecia și Spania. Putem trage concluzia că în cazul exporturilor, geografia livrărilor coincide pentru Ucraina și Moldova, pe când în cazul importurilor - toate trei țări se aprovizionează de la aceiași furnizori.

La toate trei piețe, cota de piață a retail-ului modern crește. Dacă în Moldova și Ucraina volumul vânzărilor de fructe și legume prin rețelele cu amănuntul este în limitele de 10-15% din volumul pieței, atunci în România indicatorul dat deja depășește 50%. Odată cu schimbarea sistemului de distribuție, se schimbă și cerințele generale față de produs și furnizor: produsul trebuie calibrat, sortat, spălat, livrat la timp și să aibă o perioadă de stocare mai îndelungată. De asemenea, se cere plata la un termen de 14-20 de zile.

Analizând nivelul de competitivitate în sector conform modelului de 5 forțe a lui Porter, putem să concluzionăm că nivelul de concurență de pe piață este moderat, numărul de furnizori și cumpărători este mare, se observă fragmentarea atât a furnizorilor, cât și a cumpărătorilor (în afară de România, unde cumpărătorii sunt mai consolidați), riscul noilor intrări pe piață este moderat și ieșirea din afacere nu este ușoară. Odată cu scăderea veniturilor populației, cumpărătorul are tendința de a „migra” de la fructe exotice la cele tradiționale (mai ieftine) și de la fructe, în general, la legume.

Cât privește competitivitatea fructelor la nivel regional, analizată prin matricea competitivității, luând ca bază comparația calității, prețului, creșterii exporturilor, concentrarea ofertei, infrastructurii post-recoltare și barierele tarifare, putem trage concluzia că fructele din R. Moldova sunt cele mai competitive din regiune, fiind urmate de fructele din Ucraina și România.

Printre problemele majore în dezvoltarea exportului fructelor se numără: problemele de calitate; eficiența producerii; un sistem de distribuție riscant, când majoritatea vânzărilor sunt controlate de intermediari care nu au interes în dezvoltarea canalelor alternative de distribuție; dificultatea, costuri înalte și timp mult pentru procedurile de export; bariere tarifare la liberul schimb de producție între Moldova-România și România-Ucraina; similitudinea majorității producției vegetale între cele trei țări, care provoacă mai mult rivalitate decât colaborare în domeniul comerțului reciproc de fructe și legume proaspete.

Recomandările privind dezvoltarea comerțului de producție vegetală în regiune includ: insistarea Moldovei la eliminarea Prețurilor Minime de Intrare în timpul negocierilor referitoare la Zona de Liber Schimb Aprofundată și Cuprinzătoare cu UE; organizarea ghișeului unic pentru toate certificatele necesare pentru exportul producției vegetale; subvenționarea cooperativelor de marketing/ grupurilor de producători la capitalul investiții în capacitățile de păstrare și post-recoltare precum și a vânzărilor comune făcute prin cooperative; informarea producătorilor despre procedurile de export; crearea sistemului regional de monitorizare a prețurilor producției vegetale pe piețele din regiune; asistarea participării producătorilor la târguri și expoziții agricole regionale.

INTRODUCERE

1.1 Scopul studiului

Acest raport este alcătuit de către compania Magenta Consulting la comanda Federației Naționale a Agricultorilor din Moldova „AGROinform” care implementează Proiectul "Facilitarea comerțului cu produse agro-alimentare în bazinul Mării Negre (FTAP)” finanțat din fondurile Uniunii Europene în cadrul Programului Operațional Comun “BLACK SEA 2007-2013”.

Studiul este axat pe analiza sectorului de fructe cu tema: „Cercetarea pieței regionale a fructelor pentru extinderea oportunităților de comerț transfrontalier: Moldova, România, Ucraina”. Scopul studiului este de a analiza starea actuală și de a elucida oportunitățile de dezvoltare a comerțului transfrontalier cu fructe (în special mere, prune și piersici) între Republica Moldova, Ucraina și România.

1.2 Metodologia studiului

Informația secundară pentru acest studiu a fost colectată, în mare parte, prin metoda de cercetare de birou. Au fost folosite sursele publice de informație din internet, cum ar fi bazele de date *Comtrade*, *Faostat* și altele, precum și rapoartele sectoriale disponibile. De asemenea, o parte din informație a fost direct obținută de la organele oficiale de statistică din Moldova, Ucraina și România.

Informația primară a fost obținută prin interviuri aprofundate cu exportatorii de fructe și legume din Moldova, precum și importatorii, distribuitorii și angrosiștii din Ucraina și România. Per total, au fost intervievate 22 de companii.

De asemenea, metodologia studiului a inclus așa instrumente ca modelul de 5 forțe a lui Porter pentru analiza nivelului de concurență în sector și matricea de competitivitate pentru analiza competitivității comparative între cele trei țări studiate.

1.3 Structura raportului

Raportul dat cuprinde următoarele capitole:

Sumarul executiv - conține descrierea succintă a rezultatelor studiului

Informații generale - descrie starea actuală și tendința de producere și consum pentru produsele studiate în raport

Comerțului exterior cuprinde analiza tendințelor de producere, export, import și consum pentru fiecare produs și fiecare țară studiată. De asemenea, capitolul dat cuprinde analiza comerțului între Republica Moldova, Ucraina și România.

Distribuție și concurență conține descrierea tendințelor de distribuție în trei țări, analiza nivelului de concurență și competitivitate comparativă. De asemenea, în acest capitol sunt expuse cerințele cumpărătorilor față de produse și furnizori.

Cadrul regulator conține descrierea detaliată a procedurilor de export în Ucraina și România, a documentelor necesare și a organelor responsabile pentru elaborarea lor, precum și analiza barierelor tarifare în comerțul extern între acele trei țări.

Barierile de dezvoltare a comerțului conțin descrierea și analiza detaliată a diferitor impedimente ce frânează comerțul de producție vegetală între cele trei țări.

Concluzii și recomandări elucidează situația generală a sectorului studiat în regiune și propun un set de acțiuni concrete necesare pentru îmbunătățirea situației privind exportul producției vegetale în regiune.

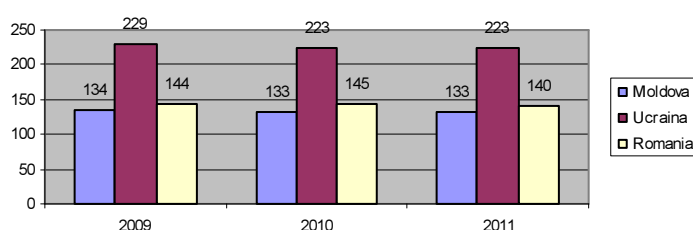
CAPITOLUL I: ANALIZA INDICATORILOR DE PRODUCERE ȘI A COMERȚULUI EXTERIOR AL FRUCTELOR

1.1. INFORMAȚIE GENERALĂ

Republica Moldova, Ucraina și România sunt trei țări vecine, situate în partea de est a Europei, care au ieșire la Marea Neagră. Toate trei țări au o agricultură dezvoltată, care este o parte importantă a economiei acestora. Cea mai mare populație o are Ucraina, cu 45,6 milioane de locuitori, fiind urmată de România, cu 19 milioane, și Republica Moldova, cu 3.6 milioane. PIB pe cap de locuitor este cel mai înalt în România (\$15,163), fiind urmat de Ucraina (\$7,251) și Moldova (\$3,392), conform datelor Băncii Mondiale pentru 2011.

Agricultura, în general, și producerea fructelor, în special, sunt dezvoltate în toate cele trei țări studiate. Diagrama de mai jos arată dinamica comparativă a suprafețelor livezilor plantate.

Figura 1. Dinamica suprafeței livezilor în Moldova, Ucraina și România, mii ha

Sursa: organele oficiale de statistica din R. Moldova, Ucraina și România

După cum se vede din diagrama de mai sus, dinamica suprafeței livezilor este destul de stabilă în toate cele trei țări. Este interesant faptul că suprafața livezilor în Republica Moldova este mai mare decât cea în România, cu toate că România este semnificativ mai mare decât Moldova ca suprafață totală și ca populație. Ucraina este de 13 ori mai mare decât Moldova la capitolul populație, dar suprafața livezilor este doar cu 60% mai mare. Aceasta conduce la concluzia că producerea fructelor este o ramură mult mai importantă pentru economia Republicii Moldova decât pentru economiile țărilor vecine.

Vorbind despre cele trei fructe studiate – mere, prune și piersici, inclusiv nectarine, care sunt fructele de bază crescute în toate trei țări, putem să menționăm că în Republica Moldova exporturile produselor date constituie 69% din tot volumul produs, pe când în Ucraina cota exporturilor din producție totală este de 3%, iar în România, respectiv, de 3.9%. Această statistică arată că în Moldova producerea fructelor este orientată spre export, pe când în Ucraina și România fructele se produc preponderent pentru consumul intern. În pofida acestor factori, consumul pe cap de locuitor al fructelor în Republica Moldova este mai mare (65 kg/an) decât în Ucraina (53 kg/an).

În general, toate trei țări studiate, în mare parte, își acoperă consumul de fructe, excepțiile fiind fructele exotice, care nu se cultivă în regiune.

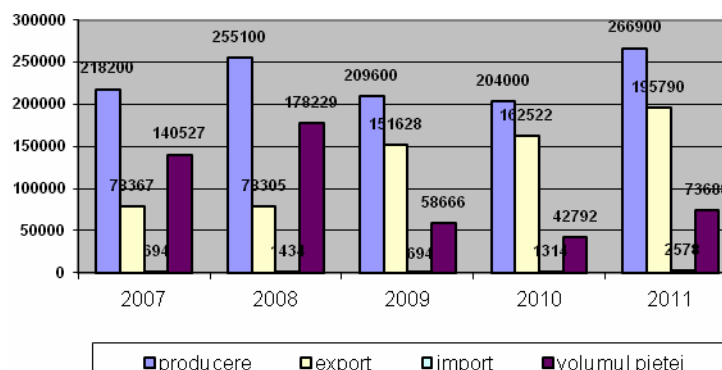
În acest capitol sunt analizați în dinamică indicatorii de bază ai pieței de fructe din regiune, și anume, producerea, exportul, importul și volumul de piață pentru toate fructele studiate în R. Moldova, Ucraina și România. Pentru acele produse și țări, unde este disponibilă statistica oficială, ea este luată în calcul pentru identificarea volumului de piață. De asemenea, exportul și importul este analizat pe țări în parte.

1.2. ANALIZA INDICATORILOR PE ȚĂRI ȘI TIPURI DE FRUCTE

1.2.1. Analiza sectorului de fructe în Moldova

Mere

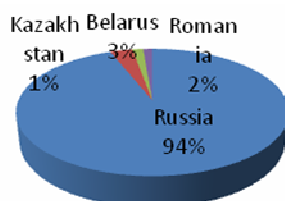
Figura 2. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru mere în Moldova, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Moldova

Merele reprezintă un produs de bază al exportului de producție vegetală din Moldova. Circa 70-80% din merele produse în Moldova se exportă, ajungând la 267 mii tone în 2011. După cum se vede din diagrama de mai sus, producerea de mere oscilează fără o anumită tendință, pe când exporturile cresc în fiecare an. Volumul pieței include producția destinată consumului în stare proaspătă și procesării. Fluctuațiile atât de mari, cum sunt arătate în diagramă, ca regulă, nu-s caracteristice pieței fructelor proaspete. De aceea, putem trage concluziile ca în ultimii trei ani mai puține mere au fost procesate și mai multe au fost vândute în stare proaspătă.

Figura 3. Exportul merelor din Moldova, 2011.

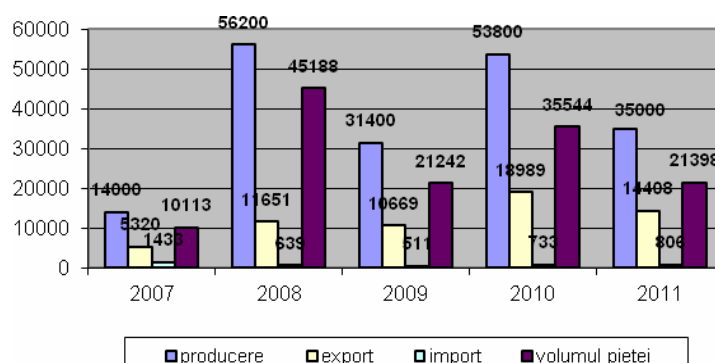
Sursa: baza de date ONU Comtrade

Diagrama din partea stângă demonstrează că destinația principală a exporturilor de mere din Republica Moldova este Federația Rusă, care a avut în 2011 o cotă de 94% din exportul de mere din Moldova. Circa 3% din exportul total a fost destinat Belarusului, 2% - României și 1% - Kazahstanului.

Importurile de mere sunt mizere, în comparație cu producerea și exportul și nicicum nu influențează piața.

Prune

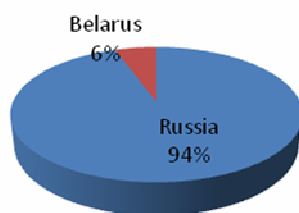
Figura 4. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru prune în Moldova, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Moldova

Recolta prunelor în Moldova diferă semnificativ de la an la an fără o tendință bine pronunțată. Din diagrama de mai sus putem observa că în perioada 2007-2011 ea oscila între 14 mii și 54 mii tone. Exportul are o tendință ușoară de creștere. Piața internă oscilează cu o amplitudine semnificativă. În anii când volumul de producere este mare, prețul de achiziție a prunelor de la producător este mic și procesatorii recurg la uscare. Când recolta este mică, prețul este mare și uscătorile nu funcționează. Piața consumului în stare proaspătă nu fluctuează mult, surplusul producției fiind procesat.

Figura 5. Exportul prunelor din Moldova, 2011.

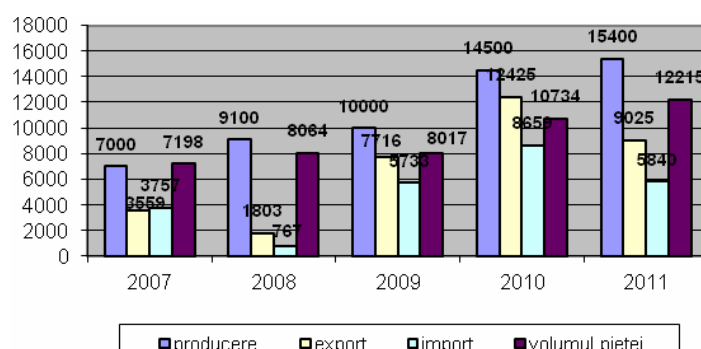

Sursa: baza de date ONU Comtrade

94% din prunele exportate din R. Moldova sunt livrate în Rusia și 6% - în Belarus. Importurile de prune sunt mizere, în comparație cu producerea și exportul și nu influențează piața.

Piersici și nectarine

Figura 6. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru piersici în Moldova, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Moldova

Cu referire la piersici și nectarine, după cum vedem din diagrama de mai sus, toți indicatorii sunt în creștere, inclusiv producerea, importul, exportul și volumul pieței, care a depășit 12 mii tone în 2011. Piața, în mare

parte, este acoperită de producția locală, pe când fructele importate sunt, de obicei, re-exportate spre Federația Rusă și Belarus (vezi diagrama de mai jos). Ucrainei îi revine numai 1% din exporturile Moldovei de piersici.

Figura 7. Exportul piersicilor din Moldova, 2011.

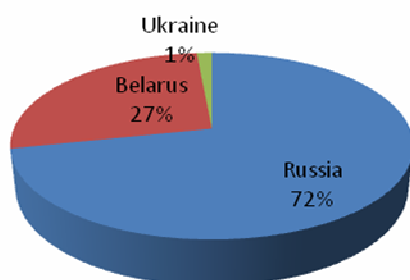
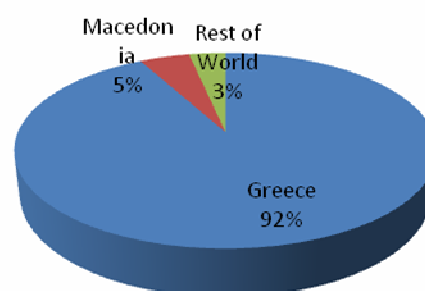

Figura 8. Importul piersicilor în Moldova în 2011.

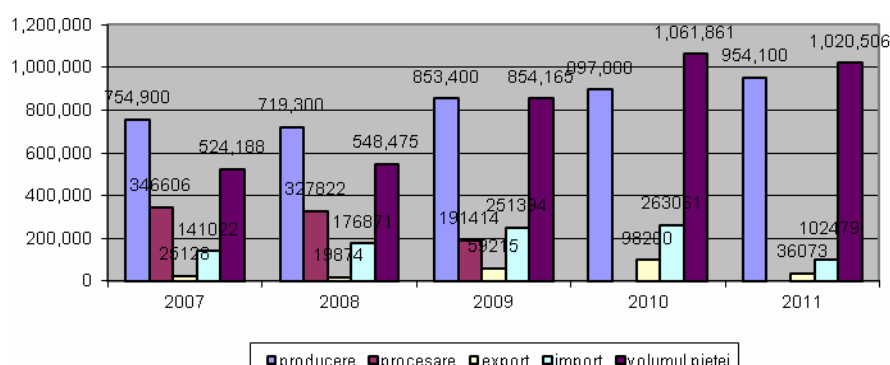
Sursa: baza de date ONU Comtrade

Piersicii se importă în Moldova preponderent din Grecia (92%) și mici volume provin din Macedonia și alte țări.

1.2.2. Analiza sectorului de fructe în Ucraina

Mere

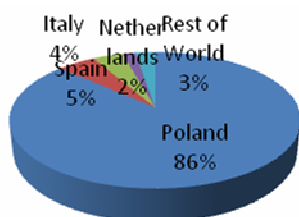
Figura 9. Evoluția comerțului exterior, a producției și a volumului de piață pentru mere în Ucraina, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Ucraina

Producerea merelor în Ucraina are o tendință de creștere stabilă pe parcursul perioadei 2007-2011, ajungând la 954 mii tone în 2011. Exportul și importul merelor este nesemnificativ și procesarea are o tendință de scădere. În ultimul timp, în Ucraina s-au plantat multe livezi noi și se așteaptă ca exportul din această țară să crească semnificativ în viitorul apropiat.

Figura 10. Importul merelor în Ucraina în 2011.

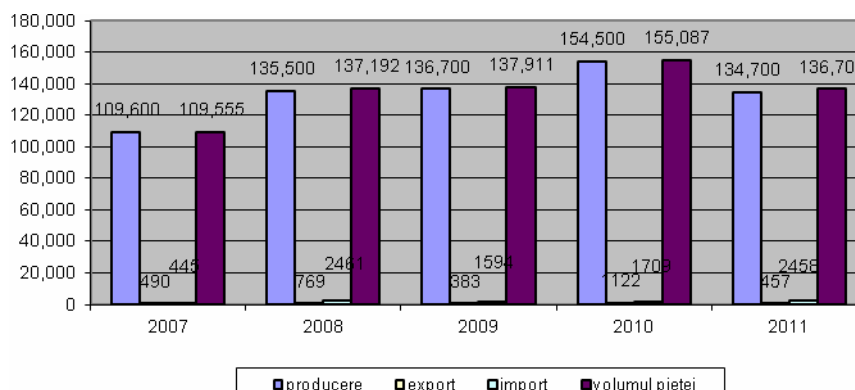

Sursa: baza de date ONU Comtrade

98% din merele exportate din Ucraina revin Rusiei și 2% - Ungariei (conform datelor din 2011). Referitor la import, Polonia este furnizorul principal de mere în Ucraina cu o cota de 86% din importuri. Cantități relativ nesemnificative, de la 2 până la 5%, revin Italiei, Olandei și Spaniei.

Prune

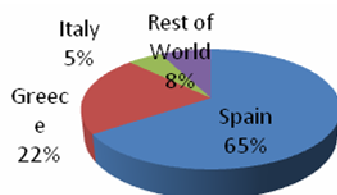
Figura 11. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru prune în Ucraina, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Ucraina

Diagrama de mai sus arată că piața prunelor în Ucraina, practic 100%, este acoperită de producția proprie. Piața este stabilă și comerțul exterior (atât exportul, cât și importul) este scăzut.

Figura 12. Importul prunelor în Ucraina în 2011.

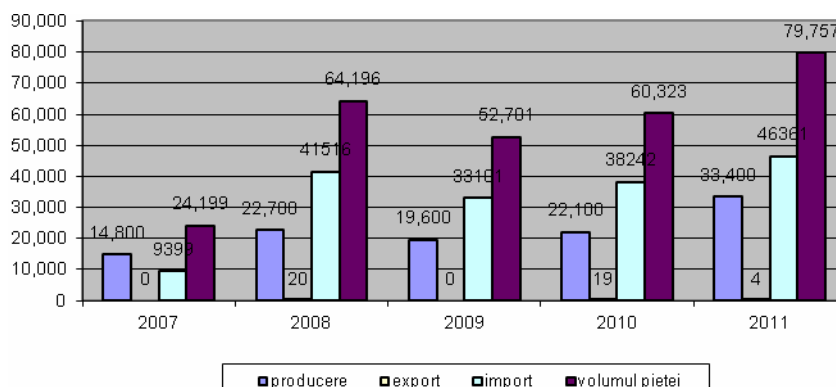
Sursa: baza de date ONU Comtrade

100% din exporturile de prune din Ucraina se livrează în Rusia.

Furnizorul principal de prune în Ucraina este Spania (65% din importuri) fiind urmată de Grecia (22%) și Italia (5%).

Piersici și nectarine

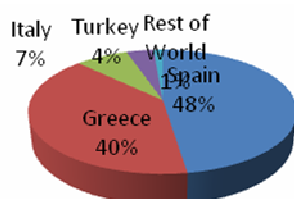
Figura 13. Evoluția comerțului exterior, producerii și a volumului de piață pentru piersici în Ucraina, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din Ucraina

După cum vedem din diagrama de mai sus, piața piersicilor din Ucraina este în creștere, atingând aproape 80 mii tone în 2011. Este important să menționăm că piața, în mare parte, se majorează datorită creșterii producției. În prezent, aproape 40% din volumul pieței este acoperit de producția proprie, restul fiind importat.

Figura 14. Importul piersicilor și nectarinelor din Ucraina în 2011.

Sursa: baza de date ONU Comtrade

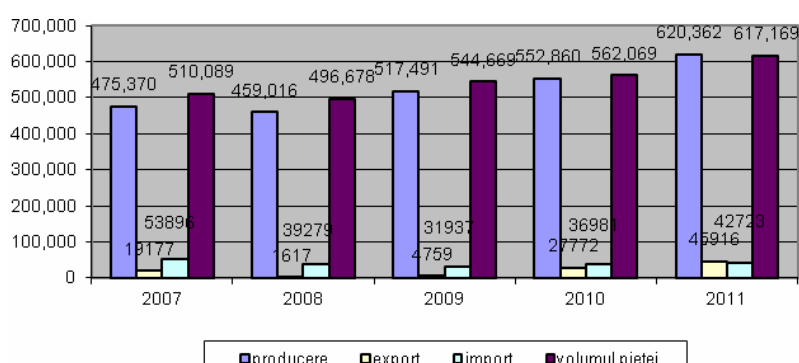
Exporturile piersicilor din Ucraina sunt aproape nule.

Importurile de piersici provin, în mare parte, din Spania (48% în 2011) și Grecia (40%). Furnizorii cu cote mai mici sunt Italia (7%) și Turcia (4%).

1.2.3. Analiza sectorului de fructe în România

Mere

Figura 15. Evoluția comerțului exterior, a producției și a volumului de piață pentru mere în România, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din România

Producerea de mere în România a crescut în perioada 2007-2011 și a atins nivelul de 620 mii tone. Exportul de mere, de asemenea, are o tendință de creștere și în 2011 a atins 46 mii tone. Este evident faptul că producerea merelor în România are, în primul rând, drept scop satisfacerea consumului intern.

Importurile în 2007-2011 oscilau fără o tendință bine definită și au ajuns până la 43 mii tone în 2011.

Figura 16. Exportul merelor din România, 2011.

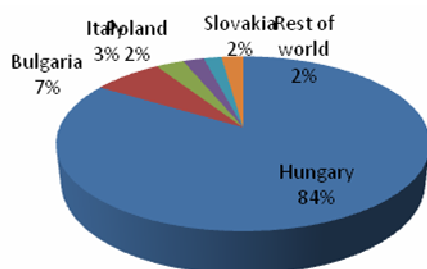
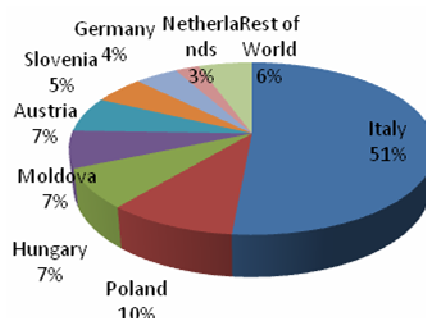

Figura 17. Importul merelor în România în 2011.

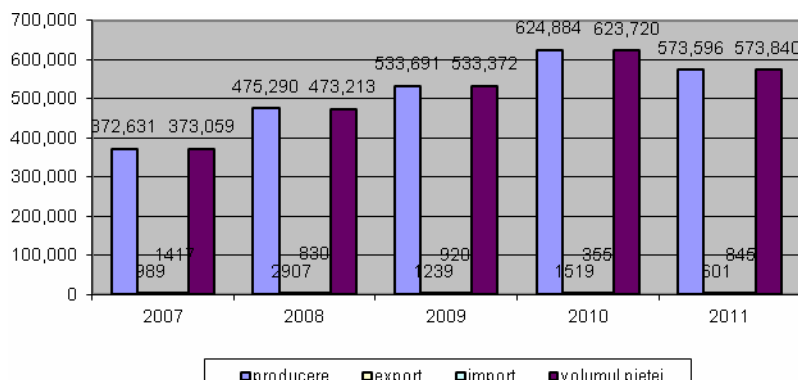
Sursa: baza de date ONU Comtrade

84% din merele exportate din România în 2011 au fost livrate în Ungaria. Cota altor țări ca Bulgaria, Italia, Polonia și Slovacia era în limitele 2-7%.

Mai mult de jumătate din importurile de mere au fost acoperite de către Italia, fiind urmată de Polonia cu 10% din importuri. Printre alte țări furnizoare de mere în România în 2011 se numărau Moldova (cu 7%), Ungaria, Austria, Slovenia, Germania și Olanda. Este de remarcat faptul că Moldova în 2011 a fost unicul furnizor de mere în România din afara UE.

Prune

Figura 18. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru prune în România, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din România

România se numără printre liderii mondiali la capitolul producerii prunelor, care, în 2011, a înregistrat volumul de 574 mii tone. Exportul și importul sunt nesemnificative și nicicum nu influențează tendințele pieței interne.

Figura 19. Exportul prunelor din România, 2011.

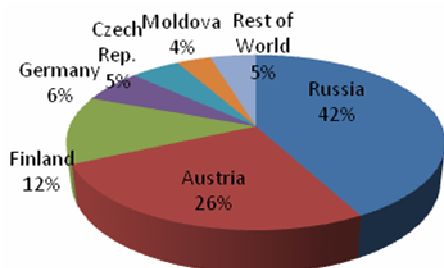
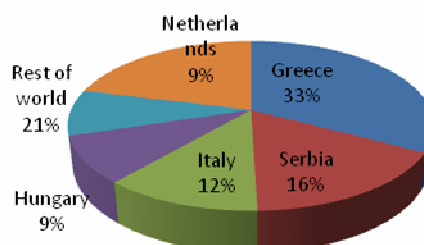

Figura 20. Importul prunelor în România în 2011.

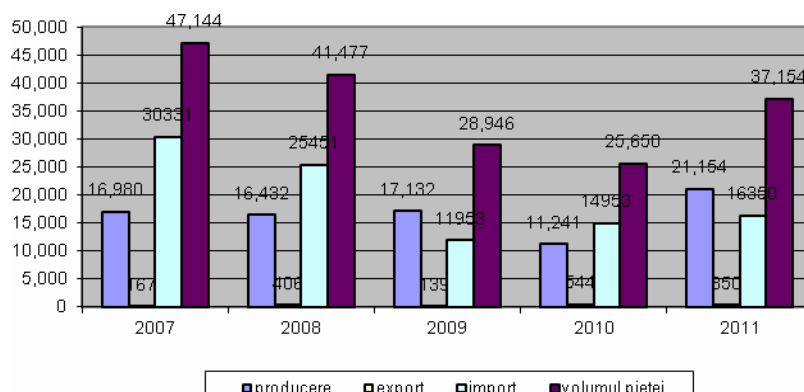

Sursa: baza de date ONU Comtrade

Exporturile de prune din România sunt destinate, în mare parte Rusiei (42%), Austriei (26%) și Finlandei (12%). Printre țările care importă prune din România se mai numără și R. Moldova cu cota de export de 4% în 2011. Se importă în România prune din Grecia (33%), Serbia (16%), Italia (12%), Ungaria (9%) și Olanda (9%).

Piersici și nectarine

Figura 21. Evoluția comerțului exterior, a producerii și a volumului de piață pentru piersici în România, tone.

Sursa: bazele de date ONU Comtrade, Faostat, organele oficiale de statistică din România

Volumul pieței de piersici în România scade în perioada 2007-2010 și parțial își recuperează pozițiile în 2011, ajungând la 37 mii tone. În unii ani producția locală predomină pe piață, pe când în alți ani mai mult se vinde producția de import. Exporturile de piersici sunt mizere (850 tone în 2011) și destinate, în mare parte, Ungariei.

Figura 22. Exportul piersicilor și nectarinelor din România, 2011.

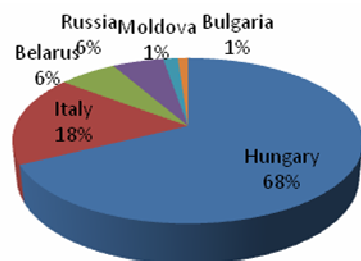
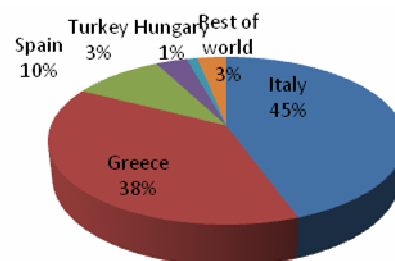

Figura 23. Importul piersicilor și nectarinelor în România în 2011.

Sursa: baza de date ONU Comtrade

Principalele țări furnizoare de piersici în România sunt Italia (45% în 2011) și Grecia (38%).

1.3. ANALIZA COMERȚULUI DE FRUCTE ÎN REGIUNE

În tabelul de mai jos sunt prezentate datele referitoare la cotele țărilor din regiune în exportul și importul bilateral al fructelor studiate (mere, prune și piersici).

Tabel 1. Matricea importanței comerțului bilateral de fructe (mere, prune și piersici) între Moldova, Ucraina și România

Indicatori	Moldova - Ucraina	Moldova – România	Ucraina - România
% în exporturile țării 1 către țara 2	0,07%	1,35%	0%
% în importurile țării 2 din țara 1	0,1%	4,95%	0%
% în exporturile țării 2 către țara 1	0%	0,3%	0%
% în importurile țării 1 din țara 2	0%	0,85%	0%

După cum vedem din tabelul de mai sus, Moldova, Ucraina și România, chiar fiind țări vecine, nu sunt active în comerțul bilateral de fructe.

Doar 0,07% din exporturile de fructe din Moldova sunt destinate Ucrainei și 1,35%, respectiv – României.

Importurile din Moldova constituie 0,1% din toate importurile de fructe în Ucraina și 4.95% din toate importurile de fructe studiate în România.

Doar 0,3% din exporturile de fructe ale României sunt destinate Moldovei și acestea ocupă doar 0,85% din toate importurile de fructe livrate în Moldova.

Comerțul de fructe între Ucraina și România este egal cu zero, la fel ca și exportul fructelor din Ucraina în Moldova.

Analiza dată a fost prezentată pentru o vizualizare mai simplă a nivelului de implicare (foarte mic) a țărilor din regiune în comerțul bilateral de fructe.

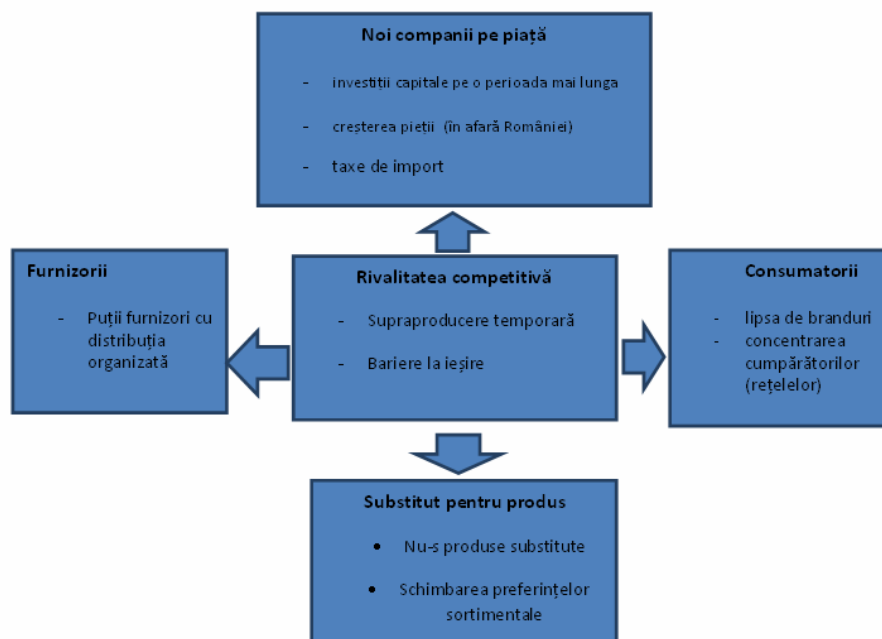
CAPITOLUL II: ANALIZA COMPETITIVITĂȚII ȘI DISTRIBUȚIEI

2.1. ANALIZA COMPETITIVITĂȚII

Model Porter 5 forțe

Pentru a analiza nivelul de competitivitate în sectorul producerii și comercializării fructelor și legumelor proaspete în cele trei țări studiate, am aplicat modelul Porter 5 forțe (vezi diagrama de mai jos). Instrumentul dat ne permite de a identifica și de a determina mai mulți factori care influențează nivelul de competitivitate de pe piață.

Figura 24. Model Porter 5 forțe pentru sectorul fructelor și legumelor proaspete în regiune

Analizând informația prezentată în diagrama de mai sus, putem trage concluzia: competiția pe piață este una moderată, fără mari înclinări în direcția consumatorului sau a furnizorului. Numărul de furnizori este destul de mare. Acei din ei care au o distribuție bine organizată, au un anumit avantaj față de alți furnizori, dar astfel de furnizori sunt puțini și ei nu pot monopoliza toată distribuția fructelor și a legumelor proaspete.

Pe de altă parte, consumatorii corporativi, de asemenea, sunt destul de fragmentați și n-au putere foarte mare de negociere cu furnizorii lor. Drept excepție sunt rețelele moderne de vânzare cu amănuntul, care au o putere mai mare de negociere, dar încă nu au monopolizat piața în nicio țară studiată din regiune. Lipsa produselor branduite în domeniul fructelor și legumelor întărește pozițiile cumpărătorului, care poate mai ușor să schimbe furnizorul.

Riscul intrării noilor furnizori pe piață este unul moderat. Inițierea afacerii de producere a fructelor necesită investiții pe termen lung în plantații multianuale, pe când producerea legumelor dă mai multă flexibilitate și este mai ușor de inițiat. La producția importată se aplică taxe vamale (dacă între țări nu este semnat un acord de liber schimb), ceea ce, la fel, reprezintă o barieră pentru furnizorii noi pe piață.

Fructele și legumele n-au produse substitute. Oricum, merită de menționat faptul că există o tendință că, odată cu scăderea veniturilor populației, consumatorul va „migra” de la produse mai scumpe la produse mai ieftine, de la fructe exotice la fructe locale sau de la fructe la legume, care, de obicei, sunt mai ieftine.

Matricea competitivă

Mai jos vom folosi instrumentul Matricea competitivă pentru a analiza care țară din regiune este mai competitivă în privința exportului fructelor proaspete și care sunt factorii principali care influențează aceasta.

Tabel 2. Matricea competitivă pentru fructe din regiune (1 – min. , 7 – max.)

Indicator:	Moldova	Ucraina	România
Calitatea	4	4	4
Prețul	7	7	4
Creșterea exportului fructelor	7	4	6
Concertarea ofertei	3	4	4
Infrastructura post-recoltare	4	3	4
Bariere tarifare	6	4	2
Punctajul mediu total	5.2	4.3	4.0

Rezultatele interviurilor jucătorilor de piață arată că indicatorul calitate medie a fructelor din toate 3 țări din regiune este similară. Analizând evoluția prețurilor de la producător în ultimii 5 ani pentru cele trei fructe studiate, am ajuns la concluzia că prețurile în Moldova și Ucraina au fost relativ similare, pe când în România prețul a fost aproape dublu. Rata medie anuală (valorică) de creștere a exporturilor de fructe din Moldova în perioada 2007-2011 a fost de 21%, pe când în România – de 21% și în Ucraina – de 12%, respectiv.

În România și Ucraina există mai mulți producători mari de fructe, ceea ce înseamnă că au posibilitate de a consolida volume necesare pentru export, pe când în Moldova producerea este mai fragmentată. Infrastructura post-recoltare este aproximativ la același nivel în toate trei țări.

Din punct de vedere al barierelor tarifare, Moldova este cea mai avantajată, în comparație cu celelalte țări, deoarece are acordul de comerț liber și poate exporta fără taxe vamale în UE (inclusiv România) și Ucraina. Ucraina poate exporta produsele fără taxe în Moldova, dar produsele ucrainene se taxează când sunt exportate în România. Fructele din România se taxează la import atât în Moldova, cât și în Ucraina.

Analizând punctajul mediu la toți factorii după care s-a făcut analiza comparativă, putem stabili că Moldova are punctajul cel mai bun la capitolul competitivității în exportul fructelor din toate trei țări studiate.

2.2. SISTEMUL DE DISTRIBUȚIE AL FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR PROASPETE

Principalele canale de distribuție în toate cele trei țări studiate sunt:

- Piețe agricole cu amănuntul
- Piețe angro
- Retail tradițional
- Retail modern (rețele de vânzare cu amănuntul)
- HoReCa
- Achiziții publice

Din canalele enumerate mai sus, în toate 3 țări principale canale de distribuție sunt piețele agricole cu amănuntul și retail. Tendința de bază a pieței este creșterea bruscă a rețelelor de vânzare cu amănuntul de toate tipuri (supermarketuri, discounteri, hipermarketuri, Cash&Carry) în detrimentul retail-ului tradițional.

După diferite estimări, la momentul actual, cota retail-ului modern în vânzarea fructelor și legumelor în Moldova și Ucraina este în limita de 10-15%, dar creșterea anuală a vânzărilor totale prin intermediul rețelelor de vânzare cu amănuntul este de cca 10%.

În România, aproape 50% din fructe și legume se vând prin retail modern, cu toate că cota ultimului în vânzările totale ale mărfurilor de larg consum în România constituie în jur de 92%.

Toate 3 țări studiate sunt țări agrare și de aceea piețele agricole cu amănuntul (sau cu ridicata) vor rămâne un canal important pentru vânzarea fructelor și legumelor. Pentru unii producători mici piața agricolă este una primară sau chiar unica posibilitate de a vinde producția proprie.

Este interesant de menționat faptul că în Ucraina și Moldova vânzările prin piețele angro sunt relativ stabile. În Ucraina chiar se deschid piețe angro noi. Deseori în Moldova și Ucraina piața angro este locul unde rețelele cu

amănuntul procură cantități semnificative de fructe și legume. Contrar la aceasta, în România piețele angro dispar ca o afacere aparte și rămân, în mare parte, ca o afacere adițională a distribuitorilor/ importatorilor mari care livrează majoritatea producției la rețele cu amănuntul.

Importatorii/distribuitori lucrează, de obicei, cu un adaos comercial brut de 20-30%. În România, spre exemplu, astfel de adaos mare este necesar ca să compenseze distribuitorului costurile înalte „de marketing” ale rețelelor cu amănuntul, care includ tot felul de plăți impuse furnizorului (plata retro-bonusului din rulaj, plata pentru intrare în magazin, plata pentru raft etc.). În Moldova, în prezent, rețelele cu amănuntul nu au astfel de putere în negocierea cu furnizorii de fructe și legume proaspete, deoarece canalul dat de distribuție este încă îngust.

Adaosul comercial al magazinelor cu amănuntul, de obicei, este în limita de 20-30%.

2.3. CERINȚELE CUMPĂRĂTORULUI FAȚĂ DE PRODUSE ȘI FURNIZORI

Cerințele cumpărătorilor față de furnizori și produse sunt similare în Ucraina și România. Cu cât mai mult se dezvoltă canalul de distribuție prin rețele cu amănuntul, cu atât mai înalte sunt cerințele cumpărătorilor față de aspectul exterior al produsului. Una din cerințe este calibrarea produsului. Drept exemplu, mai jos puteți vedea exemple ale cerințelor cumpărătorilor față de calibrare:

Mere: 65- 70 mm. Doi importatori din Ucraina au menționat că preferă să lucreze cu calibru mare.

Piersici: 40-60 până la 80 mm

La prune nu este calibrare

Unii cumpărători din România au menționat că ei consideră calitatea produselor din Moldova fiind mai bună decât a celor românești, dar ambalajul e mai inferior, ceea ce dăunează competitivității produselor moldovenești, deoarece consumatorul final cumpără produsul „cu ochii”, deci, aspectul exterior este foarte important.

Ambalajul trebuie să protejeze produsul de frig și deteriorări mecanice. Se folosește un ambalaj din carton și lemn, mai puțin din plastic. Furnizorul este liber în alegerea ambalajului dacă el corespunde cerințelor stipulate mai sus. De exemplu, pentru mere un ambalaj „ideal” ar fi o cutie deschisă din carton cu dimensiunile 600x400x160 mm, dar se acceptă și ambalajul din lemn. Un importator din Ucraina a menționat că marfa trebuie paletată.

Consumatorul, de obicei, nu cunoaște soiurile fructelor, de aceea, distribuitorii nu pun un accent mare pe anumite soiuri. Unele excepții fac așa soiuri ca Golden Delicious, Semirencu, Granny Smith și Champion - pentru mere și Anui - pentru prune (în România).

Importatorii din Ucraina și România, de regulă, cer de la furnizorii săi amânarea plății până la 15-30 de zile. Numai pentru unele produse „strategice”, vândute în volume mari, ca bananele și cartoful, cumpărătorul poate să plătească în avans, dacă prețul de la producător este bun. Un importator din Ucraina a menționat că verifică marfa când ea vine la port și încă nu este vămuită. Ulterior, el o devamează și o achită numai dacă îl satisface calitatea.

Furnizorul trebuie să își asume responsabilitatea de a asigura transportarea produselor către cumpărător. Livrarea trebuie efectuată în maximum 2-3 zile de la data comenzii.

Unii importatori din România au menționat printre cerințele sale că producătorul extern trebuie să fie certificat GlobalGAP. La moment, cerința dată nu este obligatorie pentru toți importatorii, dar tendința este că certificatul respectiv devine tot mai popular.

Cumpărătorii din România, având o piață comună cu Uniunea Europeană, preferă des să comande livrări mixte de diferite produse vegetale de la piețele angro din UE, ceea ce este mai greu de organizat pentru producătorii din Moldova, care, de obicei, sunt specializați destul de îngust.

Este interesant faptul, că importatorii deseori nu cunosc cerințele legale față de produsele vegetale impuse de statele lor. De exemplu, în România importatorii sunt deprinși la o calitate „standardizată” ale produselor europene și rar când se întâmplă ca importatorul să consulte actele normative ca să identifice dacă marfa livrată corespunde sau nu standardelor impuse de legislație.

Produsele din Moldova rar se găsesc pe piețele Ucrainei și României, cu toate ca pe parcursul interviuării operatorilor de piață, un angrosist român a spus că periodic lucrează cu mere și struguri negri din Moldova. Unii importatori ucraineni au confirmat că lucrează cu produsele din Moldova, dar ca să ai calitate bună, trebuie să vii personal în Moldova și să-ți alegi produsul.

2.4. SEZONALITATEA VÂNZĂRILOR ȘI PREȚURILOR

Toate cele trei țări studiate sunt producători importanți de fructe și legume în regiune. Aceasta înseamnă că piața lor este supusă fluctuațiilor majore de preț, precum și a volumelor vândute. Pentru majoritatea fructelor și legumelor, perioada de vârf a producerii este vara, preponderent, lunile iulie-august.

În perioada aceasta, fructele și legumele în regiune practic nu se importă, fiind consumată în exclusivitate producția de origine locală în cantități mari și la prețuri reduse. Importatorii nu-s activi în perioada aceasta, deoarece consumatorul preferă produsele locale la un preț mai redus, chiar dacă aspectul vizual al produsului autohton este mai inferior, în comparație cu cel importat. În general, este caracteristic pentru mai multe piețe, inclusiv pentru cele trei piețe studiate, că anume consumatorul întotdeauna are o toleranță foarte mare față de calitatea fructelor și legumelor autohtone, pe când produsul importat trebuie să arate impecabil.

Când producția locală se epuizează, încep să se activeze și importatorii. Toate cele trei țări au capacități limitate ale depozitelor frigorifice. De aceea, în afara sezonului, produsele provenite din import sunt prezente din abundență. Aceasta este mai puțin caracteristic pentru mere, dar actual pentru alte fructe. Dacă la mere prețurile în afara sezonului cresc cu 30-70% (în dependență de an), atunci prețul piersicilor crește cu 70-100%. Prețul prunelor crește doar la sfârșitul sezonului de producere până la 50-70%.

Ce ține de sezonalitate vânzărilor, interviurile cu operatorii de pe piață au arătat că merele se vând aproape pe parcursul unui an întreg, cu volume maxime comercializate din august până în decembrie, dar volumul vânzărilor după Anul Nou scade de trei ori. Persicii și prunele se vând numai în sezonul lor de producere, adică în lunile iulie-septembrie. Uneori pot fi întâlnite în vânzare prune și în lunile de iarnă, importate din emisfera sudică, dar acestea sunt excepții vândute în volume extrem de mici pentru lărgirea sortimentului și nu este un indicator de piață.

CAPITOLUL III: REGLEMENTAREA EXPORTULUI FRUCTELOR PROASPETE ÎN REGIUNE

3.1. PROCEDURA DE EXPORT AL FRUCTELOR DIN R. MOLDOVA ÎN ROMÂNIA ȘI UCRAINA

3.1.1. Operațiuni prealabile vămii

1. Înregistrarea exportatorului la organul vamal

a) Temeiul legal:

1. Codul Vamal nr.1149 din 20.07.2000
2. Legea privind tariful vamal nr.1380 din 20.11.1997
3. Ordinul Serviciului Vamal nr. 276-O din 24.10.2002 „Cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe”.

b) Actele ce se prezintă organului vamal (se depun în original).

- **cererea de înregistrare** - se depune la organul vamal unde agentul economic își are sediul și va efectua nemijlocit vămuirea mărfurilor. Se completează în formă liberă.

- **actele de constituire ale agentului economic** (certificatul de înregistrare, statutul /decizia de fondare/, contractul de constituire, certificatul de atribuire al codului statistic, certificatul de atribuire al codului fiscal, certificatul de înregistrare ca plătitor TVA, actele /ordinele, procesele-verbale etc./ cu privire la numirea în funcție a conducătorului întreprinderii și a contabilului-șef); *(aceste acte se vor prezenta organului vamal doar la perfectarea primei tranzacții, cu excepția cazurilor survenirii modificărilor în aceste acte).*

- **certIFICATELE ce confirmă conturile bancare;**

- **actele eliberate de agenți economici, ce confirmă mostrele ștampilelor acestora;**

- **actele eliberate de agenți economici**, ce confirmă mostrele semnăturilor persoanelor ce au dreptul de a activa din numele întreprinderii fără împuterniciri suplimentare;

- **procura** eliberată persoanei care va efectua declararea mărfurilor la organele vamale din numele agentului economic;

- **actele de identitate** (pașaportul sau buletinul de identitate) ale persoanei care va efectua declararea mărfurilor la organele vamale din numele agentului economic.

2. Pregătirea și prezentarea organului vamal a actelor referitoare la marfă

a) Temeiul legal

1. Codul Vamal nr.1149 din 20.07.2000
2. Legea privind tariful vamal nr.1380 din 20.11.1997
3. Ordinul S.V. nr. 276-O din 24.10.2002 „Cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe”.

b) Actele ce se prezintă organului vamal

- **contractul în baza cărua vor fi livrate mărfurile, adică contractul de export-import** – va fi prezentat în original, autentificat cu ștampilele și semnăturile persoanelor responsabile ale Exportatorului și Importatorului, precum și o copie al acestui contract pentru prezentare la organul vamal.

- **documentele comerciale** - acte oficiale ce conțin informația privind costul mărfurilor ce vor fi exportate, cu specificarea acestor mărfuri. În calitate de acte comerciale pot fi folosite facturile comerciale, facturile pro-forma, precum și alte documente folosite în comerțul exterior (se prezintă în una din limbile rusă sau română).

În cazul exportului de mărfuri în lipsa unui contract de export-import, de exemplu - la efectuarea exportului de către producătorii individuali, se completează, de regulă, la organul vamal de frontieră, o factură de livrare de marfă necontractuală (Customs Invoice).

- **documentele care atestă cântărirea mărfurilor**, unde este indicată cantitatea totală a acestora.

3. Pregătirea și prezentarea organului vamal a actelor referitoare la transportul mărfurilor

a) Temeiul legal

1. Hotărârea Parlamentului nr.1318 din 02.03.1993 privind aderarea Republicii Moldova la unele Convenții internaționale - se aderă la Convenția vamală relativă la Transportul internațional de mărfuri sub acoperirea carnetelor T.I.R. (14 noiembrie 1975, Geneva) și la Convenția cu privire la contractul de transport al încărcăturilor pe calea auto (CMR) (Geneva, 12.05.56).
2. Hotărârea Guvernului nr.501 din 30.05.1997 cu privire la măsurile de realizare a prevederilor Convenției vamale privind transportul internațional de mărfuri cu aplicarea carnetelor TIR (Convenția TIR 1975).
3. Hotărârea Guvernului nr.1086 din 25.11.1997 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aplicare a Convenției vamale relativ la transportul internațional de mărfuri sub acoperirea carnetului TIR (Convenția TIR, 1975).
4. Hotărârea Guvernului nr.539 din 23 aprilie 2008 "Cu privire la crearea Instituției publice "Agenția Națională Transport Auto".

b) Actele ce se prezintă organului vamal

- **controlul documentelor și a stării tehnice a automobilului și a remorcii** - această procedură poate crea probleme destul de complicate, mai ales când exportul se face cu propriul transport sau cu autocamioane administrate și însoțite de reprezentantul Exportatorului. De exemplu, omiterea introducerii numărului de înmatriculare al remorcii în unul sau câteva documente privind marfa sau transportul va face imposibilă trecerea legală a frontierei de stat. În acest caz se eliberează Certificatul CEMT pentru condițiile controlului tehnic al autovehiculelor; de corespundere a remorcii/ semiremorcii cerințelor tehnice de siguranță. Actul se eliberează gratuit timp de o zi în baza rapoartelor de verificare eliberate de către stațiile de testare, conform prevederilor pct.7 subpct.12 a Hotărârii Guvernului nr.539 din 23 aprilie 2008.

- **documentele de transport** - actele oficiale ce însoțesc încărcătura și conțin informația despre condițiile și caracterul deplasării, precum și trăsăturile caracteristice de bază ale mărfurilor transportate.

La deplasarea cu transportul auto se prezintă:

- **scrisoarea de trăsură internațională (CMR)**, prevăzută de Convenția cu privire la contractul de transport al încărcăturilor pe calea auto (Geneva, 12.05.56) și prezintă dovezi privind încheierea contractului de transport în traficul rutier internațional de mărfuri și de primire a mărfii de către transportator.

CMR-ul este perfectat în trei exemplare originale, autentificate prin semnături și / sau ștampile de către expeditor și transportator. Cele trei exemplare de CMR au următoarea destinație: primul exemplar - pentru uzul expeditorului, al doilea exemplar - pentru însoțirea mărfii, al treilea exemplar - pentru uzul transportatorului.

- **Carnetul TIR** (prevăzută de Convenția cu privire la transportul internațional de încărcături sub acoperirea carnetului TIR (Geneva, 14.11.75), care este document cu valoare declarativă vamală ce garantează plata taxelor vamale a mărfurilor transportate în regim TIR până la suma de 60 mii USD, precum și plata eventualelor amenzi pentru încălcarea regulilor vamale și a penalităților de întârziere. Utilizarea carnetului TIR permite facilitarea trecerii frontierelor de stat ale Exportatorului și Importatorului, iar după caz – și a trecerii pe teritoriul statelor tranzitate. Pentru transportul auto ce deține carnet TIR, plata taxelor vamale și controlul riguros al mărfii se face în cadrul organului vamal intern, dar nu la cel de frontieră, ceea ce reduce din cheltuielile financiare și de timp necesare pentru intrarea pe teritoriul țării Importatorului. Această prevedere este cu atât mai importantă pentru fructele și legumele proaspete, deoarece deschiderea remorcii la hotar duce la schimbarea regimului termic de păstrare a produselor și poate micșora perioada de stocare a acestora. Conform Hotărârii Guvernului nr. nr.501 din 30.05.1997 în R.M. asociația garant precum și cea care asigură transportatorii cu blanchete ale Carnetelor TIR este Asociația de Transport Auto Internațional din Moldova - AITA.

La deplasarea cu transportul feroviar se prezintă:

- **scrisoarea de trăsură** prevăzută de Acordul internațional privind transportul internațional de mărfuri pe calea ferată (intrat în vigoare la 01.12.1951).

Important: Conform Protocolului între Departamentul Vamal al Republicii Moldova și Serviciul Vamal de Stat al Ucrainei cu privire la recunoașterea reciprocă a documentelor vamale de trăsură, comerciale și vamale și asigurărilor, art.2 - Părțile contractante vor recunoaște reciproc documentele de trăsură, comerciale și vamale, sigiliile vamale, imprimările sigiliilor și ștampilelor și semnele oficiale pe mijloace de transport, încărcături, bagaj și expedieri poștale.

4. Pregătirea și prezentarea organului vamal al certificatului de origine - acest act se eliberează la fel de organul vamal, anterior procedurii de export, și se va prezenta organului vamal în cadrul procedurii prealabile vămării.

Pentru România, ca și pentru restul statelor membre ale U.E.- certificat de circulație a mărfurilor EUR.1 - act justificativ care confirmă univoc țara de origine a mărfurilor exportate în statele Uniunii Europene în cadrul Preferințelor Comerciale Autonome (ATP).

a.1) Temeiul legal

1. Regulamentul (CE) nr.55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr.980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei.
2. Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT) din 30.10.1947, intrat în vigoare la 01.01.1948.
3. Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380/20.11.97 .
4. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru transmiterea competențelor în materie de certificare a originii mărfurilor de la Camera de Comerț și Industrie la Serviciul Vamal nr.909 din 26.08.2005.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la regulile de origine a mărfurilor nr.1599 din 13.12.2002.
6. Ordinul Serviciului Vamal referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană (ATP) și statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP) nr. 50-O din 18.02.2008.

Pentru Ucraina - certificat de origine preferențial la export, forma CT-1.

a.2) Temeiul legal

1. Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI) semnat la Moscova, la 15 aprilie 1994, ratificat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.220-XIII din 22 septembrie 1994 (Prin Legea nr.201 din 27.09.2012 a fost ratificat Acordul privind zona de comerț liber, prin intermediul căruia Acordul din 15 aprilie 1994 urmează să-și înceteze acțiunea, însă de către statul nostru urmează a fi realizate procedurile interne necesare pentru intrarea acestuia în vigoare).
2. Regulile de determinare a țării de origine a mărfurilor aprobate prin Decizia Consiliului Șefilor de Guvern din Comunitatea Statelor Independente (CSI) din 30 noiembrie 2000.
3. Legea cu privire la tariful vamal nr. 1380/20.11.97 .
4. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru transmiterea competențelor în materie de certificare a originii mărfurilor de la Camera de Comerț și Industrie la Serviciul Vamal nr.909 din 26.08.2005.
5. Hotărârea Guvernului cu privire la regulile de origine a mărfurilor nr.1599 din 13.12.2002.
6. Ordinul Serviciului Vamal referitor la aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea și eliberarea certificatelor de origine Forma CT-1 pentru mărfurile exportate din Republica Moldova în cadrul regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI) nr. 331-O din 07.09.2007.

b) Cerințe și proceduri:

Certificatul de origine a mărfurilor Forma **EUR. 1** se eliberează exclusiv pentru mărfurile originare din Republica Moldova cu condiția transportării lor directe în statele Uniunii Europene (în cazul în speță - în România).

Certificatul de origine a mărfurilor Forma **CT-1** este un act justificativ care se va elibera numai în cazul în care mărfurile ce urmează a fi exportate pot fi considerate produse originare din Republica Moldova, și doar cu condiția transportării lor directe în unul din statele membre al Acordului de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (în cazul în speță - în Ucraina).

Eliberarea în alb a formularului certificatului, pentru întocmire, costă 6 Euro.

Organele vamale autentifică certificatul de origine a mărfurilor și îl eliberează exportatorului sau reprezentantului acestuia când mărfurile la care se referă, se exportă real.

Pentru autentificarea certificatului EUR.1/ CT-1 se depune la organul vamal emitent (Biroul vamal din raza de activitate a căruia își are sediu exportatorul), **cererea-declarație**, în forma prevăzută de Anexa nr.4 la Ordinul S.V. nr.50-O din 18.02.2008 (pentru CT-1) sau în forma prevăzută de Anexa nr.3 la Ordinul S.V. nr.331-O din 07.09.2007 pentru EUR.1.

La cerere se anexează:

a) Actele de constituire ale exportatorului (certificatul de înregistrare a întreprinderii, statutul, decizia de fondare, contractul de constituire, certificatul de atribuire al codului statistic, ordinele/procese-verbale cu privire la numirea în funcție a conducătorului întreprinderii-exportator și a contabilului-șef). Aceste acte se prezintă în copii, legalizate conform procedurii stabilite, inclusiv prin sigilarea cu ștampila umedă și semnătura exportatorului. De asemenea se va prezenta mostra ștampilei exportatorului și a semnăturilor conducătorului, contabilului-șef și a reprezentantului împuternicit al exportatorului (în original). Actele date se vor prezenta la biroul vamal respectiv numai la solicitarea primului certificat de origine (cu excepția modificărilor în aceste acte, situație în care exportatorul va fi responsabil de prezentarea organului vamal a modificărilor în cauză confirmate prin acte și totodată va fi responsabil de efectele survenite în legătură cu neprezentarea modificărilor nominalizate);

b) Actele de identitate ale persoanei fizice – exportator sau reprezentantului exportatorului (copia autentificată prin semnătura persoanei);

c) Contractul de export al mărfurilor (copia autentificată prin ștampila și semnătura exportatorului);

d) Documentele comerciale: facturi comerciale, pro-formele acestora, invoice, inclusiv alte documente utilizate în comerțul exterior (copia autentificată prin ștampila și semnătura exportatorului);

e) Procura eliberată reprezentantului exportatorului, ce confirmă împuternicirea de a prezenta organului vamal declarații, documente, date și informații necesare în vederea confirmării originii mărfii, precum și de a semna și primi originalul certificatului de origine în numele și pe responsabilitatea deplină a exportatorului (în original), sau contractul de mandat sau comision ce confirmă împuternicirile reprezentantului exportatorului (copia autentificată prin ștampila și semnătura exportatorului);

f) Actul de expertiză a originii mărfurilor (în original), la solicitarea organului vamal de la exportator, în cazul în care nu sunt date ce justifică originea mărfii sau există temei de a considera că datele prezentate de către exportator nu sunt veridice și/sau suficiente pentru dovada originii. Actul de expertiză poate fi prezentat și din inițiativa exportatorului;

g) Alte documente ce conțin date/informații ce justifică respectarea criteriilor de determinare a originii (facturi de expediție, facturi fiscale, dispoziții de plată, acte de achiziții, declarații vamale, certificat de circulație EUR.1, certificat de origine Forma CT-1, etc.).

Lista documentelor suplimentare necesare pentru certificarea originii mărfurilor:

a) documentele, ce confirmă originea materiei prime, materialelor, componentelor: contractele de livrare, conturile, dispozițiile de plată, facturile de expediție, declarațiile vamale etc. (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);

- b) documentele care confirmă dreptul de achiziție și prelucrare a materiei prime - pentru organizațiile de achiziție și colectare (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);
- c) documentele, potrivit cărora se efectuează procesul de producere a mărfii: hărțile tehnologice (copia autentificată prin ștampila și semnătura exportatorului și a producătorului);
- d) raportul de expertiză, privind determinarea producătorului (în original);
- e) alte documente și informații, relevante în vederea certificării originii mărfurilor.

Autentificarea se face în termen de până la 3 zile lucrătoare de la data întrunirii cumulative a următoarelor condiții: înregistrarea cererii-declarație, depunerea formularului certificatului de origine completat de exportator, prezentarea mărfii și a documentelor (inclusiv celor solicitate suplimentar) la organele vamale abilitate pentru regiunea de export al mărfurilor.

Important: În temeiul pct.4 al Protocolului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la asigurarea condițiilor preferențiale pentru transportarea producției agricole perisabile în Ucraina și în tranzit spre alte țări C.S.I. din 29.08.1995 „a recunoaște în calitate de documente, certificatele de origine a mărfii sau documentul de origine ale ei, eliberate și autentificate de organele vamale ale Republicii Moldova”.

Prin urmare, Certificatul de origine CT-1 va fi recunoscut pentru mărfurile în speță, fără o procedură suplimentară.

5. Pregătirea și prezentarea organului vamal a altor certificate

1. Certificatul fitosanitar pentru fructe și legume proaspete

a) Temeiul legal

1. Legea cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară nr. 228 din 23.09.2010.
2. Legea nr. 119 din 22.04.2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți.
3. Hotărârea Guvernului nr.1045 din 05.10.2005 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților.
4. Hotărârea Guvernului nr.158 din 14.02.2007 cu privire la aprobarea Nomenclatorului lucrărilor executate și serviciilor prestate, contra plată, de către instituțiile subordonate MAIA și a modului și direcțiilor de utilizare a mijloacelor speciale.
5. Normativele igienice din 21.08.2003 privind reziduurile preparatelor de uz fitosanitar în obiectele mediului înconjurător aprobate de Ministerul Sănătății.
6. Ordinul Ministerului Agriculturii privind aprobarea Regulamentului privind gestionarea produselor de uz fitosanitar în economia națională nr. 231 din 28.11.2003.
7. Ordinul Inspectoratului Principal de Stat pentru Carantina Fitosanitară prin care se aprobă Lista documentelor necesare obținerii certificatelor fitosanitare de export și permiselor fitosanitare de carantină pentru import (tranzit) din 30.12.2005.

b) Procedura ce trebuie respectată pentru obținerea acestuia

Certificatul fitosanitar este un document oficial, care certifică faptul că produsele vegetale supuse regimului de carantină fitosanitară destinate exportului, reexportului corespund cerințelor fitosanitare.

Certificatul fitosanitar se eliberează exportatorului de către subdiviziunea organului de control fitosanitar (a Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer) în a cărei rază de acțiune sunt produse mărfurile supuse carantinei pentru a fi prezentat organului fitosanitar competent din statul importator.

Pentru obținerea certificatului fitosanitar, este necesară respectarea următoarelor proceduri:

- a) Efectuarea controlului fitosanitar înainte de operațiunea de export/obținerea actului de control fitosanitar pentru confirmarea lipsei organismelor dăunătoare și a riscului răspândirii și/sau migrării, inclusiv în alte țări, a organismelor de carantină.
- b) Obținerea certificatului de expertiză de carantină a plantelor și a produselor vegetale supuse regimului de carantină fitosanitară care urmează să fie exportate (pentru fructe și legume proaspete).
- c) Dezinfectarea producției cu bromură de metil/fostoxin (pentru fructe și legume proaspete).
- d) Dezinfectarea ambalajului cu bromură de metil/ fostoxin.

Pentru a obține certificatul fitosanitar, exportatorul prezintă, cu cel puțin 24 de ore înainte de expediere, subdiviziunii organului de control fitosanitar **următoarele acte:**

- a) cerere de eliberare a certificatului fitosanitar;
- b) certificat privind utilizarea produselor de uz fitosanitar, la cererea țării importatoare;
- c) certificat de origine a produselor vegetale;
- d) certificat de expertiză de carantină a produselor vegetale supuse regimului de carantină fitosanitară care urmează să fie exportate, eliberat de persoana juridică abilitată de autoritatea administrativă centrală în domeniul agriculturii;
- e) copie de pe contractul de vânzare-cumpărare sau de pe un alt act juridic civil în a cărui bază se efectuează exportul produselor vegetale supuse regimului de carantină fitosanitară;
- f) copie de pe factura fiscală sau de pe factura de expediție a încărcăturii;
- g) act privind efectuarea controlului fitosanitar al unităților de transport și al altor bunuri conexe supuse regimului de carantină fitosanitară.

Termenul de valabilitate a certificatului fitosanitar este de 14 zile din data eliberării.

Plata pentru eliberarea certificatului fitosanitar este specificată la anexa nr.2 la Legea cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară, în dependență de cantitatea mărfii ce se exportă.

Important: În temeiul pct.4 al Protocolului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la asigurarea condițiilor preferențiale pentru transportarea producției agricole perisabile în Ucraina și în tranzit spre alte țări C.S.I. din 29.08.1995 „a recunoaște în calitate de documente certificatul de carantină al producției agricole”.

Prin urmare, certificatul fitosanitar va fi recunoscut pentru mărfurile în speță, fără o procedură suplimentară.

2. Certificat de conformitate

a) Temeiul legal

1. Legea nr.186 din 24.04.2003 cu privire la evaluarea conformității produselor (în vigoare până la intrarea în vigoare a Legii nr.235 din 01.12.20011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității).
2. Legea nr.420 din 22 decembrie 2006 privind activitatea de reglementare tehnică.
3. Hotărârea Guvernului nr.929 din 31.12.2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Cerințe de calitate și comercializare pentru fructe și legume proaspete”.
4. Hotărârea Guvernului nr.1523 din 29.12.2007 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Fructe și legume uscate (deshidratate).
5. Hotărârea Guvernului nr.1402 din 13.12.2007 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Fructe, bace și legume congelate rapid”.

b) Procedura ce trebuie respectată pentru obținerea acestuia

Certificatul de conformitate atestă că un produs identificat corespunzător a fost supus procedurilor de certificare a conformității și că, la momentul efectuării certificării conformității, produsul este conform cerințelor prescise.

Acesta se eliberează de către Organismul de evaluare a conformității (entitate privată acreditată de autoritățile publice) după desfășurarea procedurii de evaluare a conformității (investigații și testări de laborator/obținerea raportului de încercări).

Procedura de evaluare a conformității se desfășoară în privința produsele ce pot prezenta pericol pentru viața, sănătatea, securitatea, bunurile consumatorilor, mediu, care sunt definite în reglementările tehnice aprobate conform legislației în vigoare.

Există reglementarea tehnică - Cerințe de calitate și comercializare pentru fructe și legume proaspete” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.929 din 31.12.2009, care stabilește cerințe pentru mere, piersici, tomate și ardei dulce.

Celelalte mărfuri care ne interesează, trebuie să se conformeze cerințelor de comercializare stabilite în Secțiunea a doua a Reglementării tehnice “Cerințe de calitate și comercializare pentru fructe și legume proaspete”.

Pentru derularea procedurii de evaluare a conformității (valabil doar pentru mere, piersici, tomate și ardei dulci) se prezintă:

Documentația tehnică (descrierea generală a produsului, instrucțiunile tehnologice, certificatul de conformitate eliberat conform schemelor care prevăd evaluarea procesului de producere sau certificatul de conformitate pentru sistemele de management al calității sau inofensivității alimentare).

Ambalarea, transportarea și depozitarea produselor se face în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.1279 din 17 noiembrie 2008 „Cu privire la aprobarea Reglementării tehnice “Ambalarea, transportarea și depozitarea fructelor, legumelor și ciupercilor proaspete”.

Etichetarea produselor trebuie să respecte prevederile Legii nr.78-XV din 18 martie 2004 privind produsele alimentare, Legii nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor și Hotărârii Guvernului nr.996 din 20 august 2003 „Despre aprobarea Normelor privind etichetarea produselor alimentare și Normelor privind etichetarea produselor chimice de menaj”.

Important: În temeiul pct.4 al Protocolului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la asigurarea condițiilor preferențiale pentru transportarea producției agricole perisabile în Ucraina și în tranzit spre alte țări C.S.I. din 29.08.1995 „a recunoaște în calitate de documente certificatul de calitate al producției agricole”.

Prin urmare, certificatul de conformitate va fi recunoscut pentru mărfurile în speță, fără o procedură suplimentară.

3. Certificatul sanitar pentru loturile de produse

a) Temeiul legal

1. Legea nr.10 din 03.02.2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice.
2. Hotărârea Guvernului nr.384 din 12.05.2010 cu privire la Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice.
3. Hotărârea Guvernului nr.1045 din 05.10.2005 privind aprobarea Regulamentului cu privire la importul, stocarea, comercializarea și utilizarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților.

b) Procedura ce trebuie respectată pentru obținerea acestuia

Certificarea sanitară reprezintă o procedură de evaluare a conformității lotului de produse cu legislația sanitară aplicabilă.

Certificarea sanitară include investigații de laborator ale lotului de produse.

Certificatul se eliberează în urma expertizelor sanitare ale produselor privind corespunderea acestora regulamentelor sanitare în vigoare.

Pentru efectuarea expertizei sanitare a produselor, solicitantul prezintă, pentru produsele autohtone:

- a) copia certificatului de înregistrare a întreprinderii producătoare în Republica Moldova;
- b) copia autorizării sanitare de funcționare;
- c) modelele de etichete în original pentru produsele la care acestea sunt obligatorii;
- d) specificațiile pentru produs;
- e) fișele tehnice și de securitate pentru produsele chimice;
- f) mostrele de produse pentru expertiza sanitară;

Organizarea și asigurarea efectuării expertizei sanitare a produselor se va efectua în termen de până la 10 zile lucrătoare din data înregistrării cererii și prezentării de către agentul economic a actelor enumerate.

Certificatul se eliberează de Serviciul Supravegherii de Stat a Sănătății Publice, în mod gratuit și este valabil pe un termen de 3 ani la producția autohtonă.

Important: Pentru exportul în Ucraina se recomandă să fie perfectat în limba rusă, deoarece anume în baza acestuia, importatorii din Ucraina mai simplu vor obține Certificatul sanitar ucrainean.

6. Perfectarea declarației vamale

a) Temeiul legal

1. Codul vamal.

2. Legea cu privire la tariful vamal.
3. Hotărârea Guvernului nr.1140 din 02.11.2005 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova.
4. Hotărârea Guvernului nr.1073 din 19.09.2008 cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat de către mijloacele de transport auto cu mărfuri și pasageri, modificarea și abrogarea unor acte normative.
5. Ordinul Serviciului Vamal nr.185 din 25.05.2006 referitor la aprobarea Normelor de utilizare a declarației sumare.
6. Ordinul Serviciului Vamal nr.346-O din 21.12.2009 Referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu.

b) Procedura legală

Declarația vamală se va depune, pentru vămuire, la organul vamal unde își are sediul exportatorul, sau la organul vamal în raza de activitate a căruia are loc încărcarea mărfii.

Dacă declarația vamală de export se depune la un organ vamal intern, după validarea acesteia, se va depune, până la frontieră, o declarație vamală de tranzit până la organul vamal de frontieră.

Declarația vamală se va depune de către declarant personal (persoana care are dreptul de a dispune de mărfuri și/sau de mijloace de transport, care întocmește declarația vamală în numele său sau în al cărui nume este întocmită declarația vamală), sau de către aceasta prin intermediul brokerului vamal. Raporturile dintre brokerul vamal și persoana pe care o reprezintă se stabilesc în baza unui contract, care se prezintă organelor vamale la cererea acestora și care justifică împuternicirile brokerului vamal de a reprezenta declarantul.

Dacă procesul de vămuire durează mai mult de o zi, exportatorul, în vederea asigurării integrității acestora, poate plasa mărfurile în depozitele provizorii ale brokerului vamal, unde se pot păstra pe un termen nu mai mare de 20 de zile. În acest caz se va depune o declarație vamală sumară.

Declarația vamală se va complete conform instrucțiunilor stabilite în Ordinul Serviciului Vamal nr.346-O din 21.12.2009 Referitor la aprobarea Normelor tehnice privind imprimarea, utilizarea și completarea declarației vamale în detaliu.

7. Obligația vamală (calcularea și achitarea drepturilor de export și a altor taxe pentru proceduri vamale).

Conform Legii cu privire la tariful vamal la export se achită:

Taxa pentru proceduri vamale – constituie 0,1% din valoarea în vamă a mărfii, dar nu mai mult de 500 Euro.

Taxa pentru aplicarea sigiliului vamal (inclusiv costul sigiliului) – 4 Euro de sigiliu.

Taxa pentru prelucrarea informațională a declarației vamale primare – 4 Euro.

Taxa pentru prelucrarea informațională a fiecărei declarații vamale complementare – 1 Euro.

Obligația vamală apare la data înregistrării declarației vamale.

TVA- la cota zero, cu procedura de restituire ulterioară a acesteia.

3.1.2. Proceduri vamale

1. Plasarea mărfurilor și a mijloacelor de transport sub supraveghere vamală

a) Temeiul legal

1. Codul vamal.
2. Hotărârea Guvernului nr.1140 din 02.11.2005 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova.

b) Procedura

Această procedură demarează odată cu depunerea declarației vamale de export.

2. Controlul vamal

a) Temeiul legal

Codul vamal.

b) Procedura

Controlul vamal este efectuat de colaboratorul vamal și constă în verificarea documentelor și informațiilor prezentate în scopuri vamale, controlul mărfurilor și mijloacelor de transport, evidența mărfurilor și mijloacelor de transport, interogarea verbală a persoanelor fizice și a persoanelor cu funcții de răspundere, verificarea sistemului de evidență și a dărilor de seamă.

La scoaterea mărfurilor și mijloacelor de transport de pe teritoriul vamal, controlul vamal se încheie în momentul trecerii frontierei vamale.

3. Vămuirea mărfurilor și scoaterea acestora de pe teritoriul vamal

a) Temeiul legal

1. Codul vamal.
2. Hotărârea Guvernului nr.1140 din 02.11.2005 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova.
3. Hotărârea Guvernului nr.1073 din 19.09.2008 Cu privire la optimizarea modului de trecere a frontierei de stat de către mijloacele de transport auto cu mărfuri și pasageri, modificarea și abrogarea unor acte normative.

b) Procedura

Verificarea declarației vamale, a documentelor, controlul mărfurilor și mijloacelor de transport le efectuează organul vamal în cel mult 5 zile din momentul primirii declarației, a documentelor și informațiilor necesare controlului vamal, iar verificările privind mărfurile ușor alterabile – în cel mult 3 zile.

Mărfurile în speță, care sunt transportate cu transport auto sub acoperirea Carnetului TIR vor fi sigilate în mod obligatoriu.

Ulterior, marfa și mijlocul de transport sunt puse în liberă circulație, iar exportatorul are obligația scoaterii acestora de pe teritoriul vamal.

Deoarece mărfurile în speță sunt supuse controlului fitosanitar, scoaterea acestora se va permite doar prin următoarele punctele vamale de trecere auto a frontierei:

Pentru exporturile în România:

Sculeni – Sculeni;
Leușeni – Albița;
Giurgiulești–Galați;

Pentru exporturile în Ucraina:

Giurgiulești – Reni;
Tudora – Starokazacie;
Otaci – Moghiliiv-Podolsk;
Briceni – Rosoșeni;
Criva – Mamaliga.

3.1.3.a . Proceduri post-vamale în România

1. Informarea importatorului (agentul economic înregistrat în România, sau poate fi situația în care în calitate de importator poate acționa și un agent economic fondat în România de către cetățeni ai R.M.) despre expedierea mărfii.

2. Transmiterea mărfii către importator (intervin regulile Incoterms).

3. Vămuirea mărfii de către importatorul român

a) temeiul legal

1. Regulamentul (CEE) nr.2913/92 din 12.10.1992 privind Codului Vamal Comunitar.

a) prezentarea actelor pentru vămuirea mărfurilor

Pentru importul acestor mărfuri în România se vor prezenta toate actele care însoțesc marfa.

Conform prevederilor art. 60 din Regulamentul (CEE) nr.2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal Comunitar, atât timp cât legislația vamală comunitară nu prevede reglementări în materie, statele membre stabilesc competența diverselor birouri vamale situate pe teritoriul lor și trebuie să țină seama, când este posibil, de natura mărfurilor și de regimul vamal sub care urmează să fie plasate.

Prin urmare, punctele de introducere a mărfurilor, vor fi cele stipulate anterior, care vizează scoaterea mărfurilor din R.M. (conform H.G. nr. 1073 din 19.09.2008).

Este necesară prezentarea următoarelor acte.

Documentele comerciale

Documentele de transport

Certificatul de origine EUR.1

Certificatul de conformitate

Certificatul fitosanitar

b) declararea mărfurilor

Procedurile ce reglementează declararea mărfurilor sunt stabilite în articolele 59 – 77 din Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 și în articolele 198 - 238 din Regulamentul (CEE) nr. 2454.

Persoana care introduce mărfuri pe teritoriul vamal al Comunității trebuie să le transporte fără întârziere, pe traseul specificat de autoritățile vamale și în conformitate cu instrucțiunile acestora, în cazul în care acestea există, adică spre biroul vamal desemnat de autoritățile vamale sau către orice alt loc desemnat sau aprobat de autoritatea vamală.

Persoana care își asumă răspunderea pentru transportul mărfurilor după ce acestea au fost introduse pe teritoriul vamal al Comunității, devine răspunzătoare pentru prezentarea mărfurilor autorităților vamale.

Mărfurile trebuie plasate într-un regim vamal, în cazul nostru în regimul vamal de import.

Termenul în care trebuie depusă o declarație vamală este de **20 de zile** pentru mărfurile transportate pe cale rutieră.

Declarația vamală se depune în scris (procedura normală).

Prin derogare de la declararea mărfurilor în procedură normală, se pot utiliza următoarele proceduri simplificate:

1) Procedura declarației incomplete - permite autorității vamale să accepte, în cazuri temeinic justificate, o declarație care nu este însoțită de toate documentele cerute pentru plasarea sub regimul vamal respectiv; documentele care pot lipsi sunt cele necesare pentru calculul drepturilor de import sau export aferente mărfurilor plasate sub regimul vamal respectiv; declarantul este obligat să prezinte ulterior biroului vamal documentele lipsă.

2) Procedura declarației simplificate – permite în cazul operațiunilor cu caracter repetitiv, ca mărfurile să fie plasate sub regimul vamal de punere în liberă circulație sau export, pe baza depunerii unei declarații simplificate cu condiția depunerii ulterioare a unei declarații suplimentare cu caracter global sub forma documentului administrativ unic.

Declarația simplificată are forma unui document comercial convenit cu autoritatea vamală și trebuie însoțit de o cerere de plasare a mărfurilor sub regim;

3) Procedura de vămuire la domiciliu – permite ca plasarea mărfurilor sub regimul vamal în cauză să se efectueze la sediul persoanei interesate sau în alte locuri desemnate sau aprobate de autoritățile vamale.

Pentru utilizarea procedurii declarației simplificate și procedurii de vămuire la domiciliu este necesar să se obțină în prealabil autorizație. Condițiile privind autorizarea și derularea operațiunilor în procedură simplificată sunt cuprinse în Normele privind utilizarea procedurilor simplificate, aprobate prin ordin al vicepreședintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

c) controlul vamal

Verificarea mărfurilor se face în locurile desemnate în acest scop și la orele prevăzute în acest sens.

La solicitarea agentului economic, autoritatea vamală poate aproba verificarea mărfurilor în alte locuri și în afara orelor de program. În acest caz, cheltuielile aferente operațiunii intră în sarcina acestuia.

d) punerea în liberă circulație

Prin aplicarea regimului de punere în liberă circulație, mărfurile introduse în România capătă statut comunitar, iar agentul economic poate dispune de acestea pentru utilizare, consum, vânzare sau orice altă activitate.

Înainte de a fi puse în liberă circulație este necesară achitarea drepturilor de import.

La punerea în liberă circulație **se aplică măsurile** de politică comercială prevăzute pentru importul mărfurilor.

Documentele care însoțesc declarația vamală pentru punerea în liberă circulație sunt următoarele:

factura în baza căreia se declară valoarea în vamă a mărfurilor;

declarația cu elementele necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor declarate;

toate celelalte documente cerute pentru aplicarea dispozițiilor ce reglementează punerea în liberă circulație a mărfurilor declarate.

documentele de transport.

e) regimuri vamale

Pe lângă regimul vamal de import, mărfurile pot fi plasate în următoarele regimuri:

Perfecționare activă - care permite importul de mărfuri necomunitare pe teritoriul vamal Comunitar pentru a le transforma, prelucra sau repara înainte de a realiza exportul.

Acest regim se clasifică în sistem cu suspendare ceea ce presupune garantarea drepturilor de import, fie în sistem cu rambursare, ceea ce presupune achitarea drepturilor de import, dar care vor fi restituite la exportul produselor compensatoare.

Pentru utilizarea regimului de perfecționare activă este necesară obținerea autorizației eliberată de către autoritățile vamale.

Autorizația se eliberează la cererea persoanei care îndeplinește operațiunile de perfecționare sau care se ocupă de îndeplinirea lor. O altă condiție la eliberare este ca persoana solicitantă să ofere toate garanțiile necesare pentru efectuarea adecvată a operațiunilor.

Cererea se depune la direcția regională vamală în a cărei rază de competență se desfășoară operațiunile de perfecționare.

În cadrul regimului dat pot fi autorizate următoarele operațiuni:

transformarea mărfurilor;

utilizarea anumitor mărfuri care nu se regăsesc printre produsele compensatoare, dar care permit sau facilitează fabricarea acelor produse, chiar dacă ele se consumă complet sau parțial în cursul acestui proces.

Pentru a obține o autorizație de perfecționare activă solicitantul trebuie să prezinte autorității vamale un contract încheiat cu partenerul extern, fie o comandă sau corespondența purtată cu acesta, sau orice alt document din care să rezulte intenția economică de a utiliza acest regim.

Documentele ce însoțesc declarația vamală pentru regimul de perfecționare activă sunt următoarele:

în cazul regimului de perfecționare activă în sistemul cu rambursare: factura în baza căreia se declară valoarea în vamă a mărfurilor;

în cazul regimului de perfecționare activă în sistemul cu suspendare: factura în baza căreia se declară valoarea în vamă a mărfurilor, declarația cu elementele necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor declarate și, când este necesar, autorizația scrisă pentru regimul vamal respectiv sau o copie a cererii de autorizare pentru cazul în care se eliberează o autorizație retroactivă.

Transformarea sub control vamal – permite transformarea mărfurilor necomunitare pe teritoriul Comunității, fără ca acestea să fie supuse drepturilor de import sau măsurilor comerciale, și importul produselor astfel obținute (produsele transformate) cu plata drepturilor datorate corespunzătoare acestora.

Regimul de transformare sub control vamal se aplică pentru mărfurile necomunitare a căror transformare are drept rezultat produse care se supun unor drepturi de import mai mici decât cele aplicabile mărfurilor plasate sub regim. Pentru utilizarea **regimului de transformare sub control vamal** este necesară obținerea autorizației eliberate de către autoritățile vamale.

Condiții pentru acordarea autorizației:

- mărfurile de import trebuie să poată fi identificate în produsele transformate

- după transformare, mărfurile să nu poată fi readuse din punct de vedere economic la forma și starea în care se aflau înainte de plasarea lor sub regim
- utilizarea regimului să nu conducă la evitarea efectului regulilor privind originea și restricțiile cantitative aplicabile mărfurilor de import
- condițiile economice să fie îndeplinite.

Pentru a obține o autorizație de perfecționare activă trebuie să prezentați autorității vamale un contract încheiat cu partenerul extern, fie o comandă sau corespondența purtată cu acesta, sau orice alt document din care să rezulte intenția economică de a utiliza acest regim.

Documentele ce însoțesc declarația vamală pentru regimul de transformare sub control vamal sunt următoarele:

- factura în baza căreia se declară valoarea în vamă a mărfurilor;
- declarația cu elementele necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor declarate;
- când este necesar, autorizația scrisă pentru regimul vamal respectiv sau o copie a cererii de autorizare pentru cazul în care se eliberează o autorizație retroactivă.

Perfecționare pasivă - permite ca mărfurile comunitare să fie exportate temporar de pe teritoriul vamal al Comunității pentru a fi supuse unor operațiuni de perfecționare, iar produsele rezultate în urma perfecționării să fie puse în liberă circulație cu exonerare parțială sau totală de drepturi de import.

Pentru utilizarea regimului de perfecționare pasivă este necesară obținerea autorizației eliberate de către autoritățile vamale.

Autorizația emisă de biroul vamal este valabilă doar pentru operațiunea respectivă.

Pentru a obține o autorizație de perfecționare pasivă trebuie să prezentați autorității vamale un contract încheiat cu partenerul extern, fie o comandă sau corespondența purtată cu acesta, sau orice alt document din care să rezulte intenția economică de a utiliza acest regim.

Reguli speciale pentru reparare sau înlocuire

1. Exonerare totală de drepturi de import – când operațiunea de perfecționare pasivă constă în repararea gratuită a mărfurilor comunitare:

2. Exonerare parțială de drepturi de import - când operațiunea de perfecționare pasivă constă în repararea cu titlu oneros a mărfurilor comunitare. Punerea în liberă circulație se face luând în considerare ca valoare în vamă o valoare egală cu costurile de reparare, cu condiția că aceste costuri să reprezinte singura plată efectuată de titularul autorizației și să nu fie influențate de nici o legătură între titular și comerciant.

Declarația vamală de perfecționare pasivă este însoțită de **orice document** necesar în vederea unei corecte aplicări a drepturilor de export și a dispozițiilor care reglementează exportul mărfurilor în cauză, de documente de transport sau, după caz, de documentele aferente regimului vamal precedent și, când este necesar, de autorizația scrisă pentru regimul vamal respectiv sau o copie a cererii de autorizare pentru cazul în care se eliberează o autorizație retroactivă.

f) Obligația vamală

Drepturile de import se achită din valoarea în vamă a mărfurilor importate.

Taxe vamale sunt cele precizate în Tariful Vamal Comun al UE.

Taxe vamale se exprimă ca o cotă procentuală aplicată asupra valorii în vamă (taxe advalorem), sau ca sumă fixă aplicată valorii în vamă (taxe specifice).

Taxe vamale se determină ținându-se cont de poziția tarifară, originea mărfurilor și valoarea în vamă. Taxele vamale sunt obligatorii dacă mărfurile provin dintr-o țară terță.

Începând cu data de 1 iulie 2010 cota standard de TVA este de 24% și se aplică importurilor mărfurilor pentru care nu se aplică scutiri (cu sau fără drept de deducere) sau una din cotele reduse de TVA.

Produsele agricole sunt supuse și plății taxei agricole, stabilite în temeiul art.38 al Tratatului privind instituirea Uniunii Europene, care se referă la instituirea unui Tarif Vama Comun. Taxele agricole sunt încasate în scopul ridicării prețurilor la produsele agricole de import până la nivelul maxim.

3.1.3.b Proceduri post-vamale în Ucraina

1. Informarea importatorului (agentul economic înregistrat în Ucraina, sau poate fi situația în care în calitate de importator poate acționa și un agent economic fondat în Ucraina de către cetățeni ai R.M.) despre expedierea mărfii.

2. Transmiterea mărfii către importator (intervin regulile Incoterms).

3. Vămuirea mărfii de către importatorul ucrainean

a) prezentarea actelor pentru vămuirea mărfurilor

Pentru importul acestor mărfuri în Ucraina se vor prezenta toate actele care însoțesc marfa.

Sunt recunoscute în Ucraina următoarele acte, emise de organele R.M. (mai sus am indicat temeiul legal de recunoaștere).

Documentele comerciale

Documentele de transport

Certificatul de origine CT-1

Certificatul de conformitate

Certificatul fitosanitar

Prin urmare, importatorul are obligația să obțină, în prealabil, certificatul sanitar, pentru importul mărfurilor indicate.

Conform prevederilor art.91 al Codului Vamal Ucrainean, în cazul introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal al Ucrainei, persoana pentru care acestea se introduc, informează anticipat organele vamale despre intenția de a le introduce.

În conformitate cu prevederile Regulamentului despre modul de efectuare a controlului prezentării mărfurilor la biroul vamal de destinație, adoptat prin Ordinul Serviciului Vamal de Stat al Ucrainei cu nr. 771 din 08.12.1998, persoana ucraineană în adresa căreia vin mărfurile cu utilizarea informației prelabile, informează expeditorul sau transportatorul despre data și numărul informației prelabile perfectate, care urmează a fi înscrise în partea dreaptă de jos a documentelor de însoțire a mărfurilor.

În conformitate cu prevederile Regulamentului despre modul de efectuare a controlului asupra introducerii pe teritoriul Ucrainei a unor categorii de mărfuri, adoptat prin Ordinul Serviciului Vamal de Stat al Ucrainei cu nr. 129 din 28.02.2003, întru asigurarea efectuării operative a procedurilor vamale în punctele de trecere a frontierei vamale ucrainene, agentul economic ucrainean este obligat să informeze transportatorul despre data și numărul declarației prelabile perfectate, care urmează a fi înscrise în partea dreaptă de sus a documentelor de însoțire a mărfurilor.

b) plasarea mărfurilor în regim vamal

Codul vamal al Ucrainei (în vigoare din iunie 2012) prevede aceleași regimuri vamale ca și Codul vamal al R.M.- import, reimport, export, reexport, tranzit, admitere temporară, export temporar, antrepozit vamal, zona economică liberă, perfecționare activă, perfecționare pasivă, distrugerea, abandonul în favoarea statului.

Mai mult, conform art.12 al Codului vamal ucrainean, pentru a beneficia de anumite înlesniri legate de procedurile vamale (proceduri vamale simplificate), agentul economic importator poate, dacă întrunește condițiile prevăzute de același cod, să solicite acordarea certificatului de operator economic autorizat.

Astfel, mărfurile în speță, pentru a putea fi puse în liberă circulație, fără proceduri suplimentare, vor fi plasate în regim vamal de import (art.74 al Codului vamal ucrainean), după prezentarea actelor enunțate mai sus, depunerea declarației vamale de import (declarantul direct sau brokerul vamal, art.) și achitarea drepturilor de import.

Dacă importatorul dorește ca marfa să fie prelucrată, spre exemplu, din mere să se fabrice produse compensatoare principale - sucuri sau gemuri, atunci va plasa marfa în regim vamal de perfecționare activă - art.147.

În acest caz, mărfurile vor fi plasate fără achitarea drepturilor de import și fără aplicarea măsurilor de politică economică, cu condiția ca produsele compensatoare obținute în urma prelucrării să fie reexportate de pe teritoriul vamal.

Perfecționarea activă se desfășoară cu autorizația emisă de organul vamal și cu depunerea unei garanții financiare egală cu valoarea drepturilor de import pentru marfa plasată în regim.

Mecanismele speciale ce se folosesc în cadrul acestui regim vamal (rata de randament, compensarea prin echivalență) sunt reglementate de Codul vamal ucrainean.

Actele care se vor depune la organul vamal ucrainean, pentru importul mărfurilor în Ucraina:

- Declarația vamală

- **acte care confirmă valoarea în vamă** a acestor mărfuri (contractual de vânzare-cumpărare, facturile comerciale, facturile pro-forma, precum și alte documente folosite în comerțul exterior, actele bancare care confirmă efectuarea plăților.

- documentele de transport.

Declarația vamală se depune în termen de 10 zile de la data recepționării mărfurilor prin intermediul mijlocului de transport, către organul vamal determinat (art.263).

Valoarea în vamă se determină potrivit aceluiași metode ca și cele prevăzute de Legea cu privire la tariful vamal al Republicii Moldova.

c) Controlul mărfurilor

În conformitate cu prevederile Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la organizarea controlului comun în punctele de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.608 din 02.07.1997, controlul comun de către organele vamale ale Părților, va fi efectuat în următoarele puncte de trecere a frontierei moldo-ucrainene, pentru traficul rutier:

Criva – Mamaliga

Medveja - Zelionaia

Larga - Kelmenți

Briceni - Rosoșani

Pervomaisc - Cuciurgan

Udobnoe - Palanca - Maiaki

Giurgiulești - Reni

d) Obligația vamală:

Conform art.3 al Acordului privind crearea zonei de comerț liber (al CSI) din 15.04.1994, ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.220 din 22 septembrie 1994 "Părțile Contractante nu aplică tarife vamale, impozite și plăți echivalente, precum și restricții cantitative la intrarea și sau ieșirea mărfurilor, ce provin din teritoriul vamal al unei Părți Contractante și sunt destinate teritoriului vamal al altei Părți contractante".

Conform art.8 al aceluiași Cod, Părțile contractante nu vor supune direct sau indirect, impozitelor și taxelor cu caracter fiscal mărfurile, cu originea în teritoriul vamal al altor Părți Contractante, în mărimi ce depășesc nivelul acestora pentru mărfurile lor naționale.

Conform art.292 alin.(1) al Codului vamal ucrainean, drepturile de import nu se vor achita în cazurile și conform procedurilor stabilite de acordurile internaționale.

La fel, în corespundere cu stipulările art.3 al Acordului privind comerțul liber între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei, din 13.11.2003, ratificat prin Legea R. Moldova nr.22-XV din 12.02.2004 "Părțile nu aplică în comerțul reciproc taxe vamale și plăți, precum și taxe, care au acțiune echivalentă".

Art.4 al aceluiași Acord prevede că "Toate restricțiile cantitative și măsurile cu efect echivalent la importul și/sau exportul producției, provenite din teritoriul statelor Părți, vor fi anulate din momentul intrării în vigoare a prezentului Acord".

Totuși, aceste prevederi nu se aplică asupra T.V.A, în virtutea dreptului suveran al statului de a-și stabili politica economică tarifară, care se va încasa în valoare de 20 % (începând cu 2014- 17 %) , fără a fi prevăzută o cotă redusă pentru anumite mărfuri.

3.1.4. Monitorizarea încasărilor pentru marfă

a) repatrierea mijloacelor bănești

Conform art.3 al Legii cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe, agenții economici rezidenți ai Republicii Moldova, sunt obligați să înregistreze în conturile lor din băncile licențiate ale Republicii Moldova încasările de la export, în termenul stabilit în contract, dar nu mai mult de 2 ani de la data expedierii mărfurilor respective sau efectuării plății pentru marfă. Nerespectarea termenelor de repatriere a mijloacelor bănești se sancționează cu amendă, aplicată agenților economici, în proporție de 0,1 la sută din suma (valoarea) mijloacelor nerepatriate pentru fiecare zi calendaristică de întârziere.

b) Restituirea T.V.A.

Conform art.104 al Codului fiscal, mărfurile pentru export și toate tipurile de transporturi internaționale de mărfuri sunt impozitate la cota zero a T.V.A.

Procedura de restituire este reglementată de Hotărârea Guvernului nr.1024 din 01.11.2010 pentru aprobarea Regulamentului privind restituirea taxei pe valoare adăugată.

3. 2. TAXAREA IMPORTULUI FRUCTELOR ȘI LEGUMELOR ÎN REGIUNE

3.2.1 Taxele vamale în regiune

Taxele vamale reprezintă o barieră tarifară în comerțul exterior. Toate țările își protejează piața prin aplicarea taxelor vamale la produsele din import, ceea ce mărește prețul produsului importat, în comparație cu cel autohton.

Republica Moldova aplică următoarele taxe la importul fructelor proaspete, care fac parte din acest studiu:

Pentru merele destinate procesării (mere pentru cidru și importate în perioada de la 16 septembrie la 15 decembrie) taxa vamale este egală cu 10% din valoare în vamă (costul produsului plus costul transportării până la hotarul Moldovei). Pentru merele destinate consumului uman, taxa vamală este de 20% în luna iulie și 10% - în restul anului.

Pentru piersici, nectarine și prune taxa vamală în Moldova este egală cu 20% în perioada de la 11 iunie până la 30 septembrie, și 10% - în restul anului.

Taxele țărilor vecine sunt comparabile cu cele ale Moldovei, deoarece toate trei țări sunt membre ale Organizației Mondiale a Comerțului. În Ucraina, taxa medie aplicată fructelor și legumelor importate este, în mediu, de 13,3% din valoare în vamă (maximum fiind 20% în dependență de specie) și în România taxa medie este de 10,4% (maximum în unele cazuri ajungând până la 170%).

Republica Moldova se află într-o poziție favorabilă, dacă comparăm cele 3 țări studiate din cauza regimurilor de comerț preferențiale cu ambele state. Fiind parte componentă a Acordului de Comerț Liber în cadrul CSI, Moldova și Ucraina nu impun taxele vamale la importurile reciproce. În același timp, Moldova beneficiază de Preferințele Autonome Comerciale din parte Uniunii Europene, ceea ce înseamnă că produsele din Moldova nu sunt supuse taxelor vamale în UE; România fiind o parte a acestei comunități. Între România și Ucraina nu există acorduri de comerț preferențial și agenții comerciali din ambele țări sunt nevoiți să plătească taxele vamale la importul produselor din cealaltă țară. Aceasta explică faptul că între România și Ucraina nu sunt înregistrate tranzacții comerciale cu fructe și legume proaspete.

3.2.2. Prețuri minime de intrare pentru importul fructelor în UE

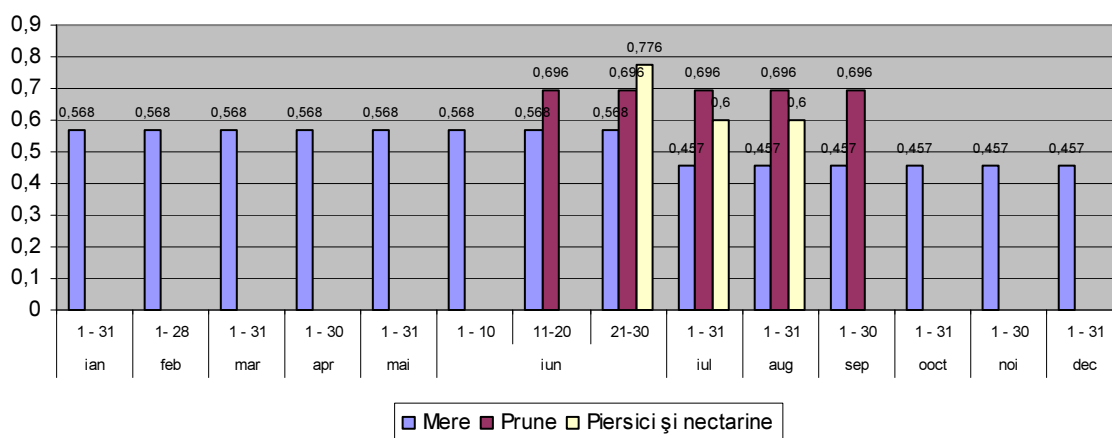
Cu toate că Republica Moldova beneficiază de Preferințele Autonome Comerciale din partea UE, totuși, Uniunea Europeană are un mecanism de protecție a pieței interne de importurile produselor agricole ieftine. Mecanismul acesta se numește Preșul Minim de Intrare (PMI). Mecanismul dat este în funcțiune pentru

majoritatea produselor „sensibile,” de origine vegetală. PMI se stabilește la fel pentru toți membrii UE și depinde de produs și perioadă a anului. În realitate, existența PMI-ului înseamnă că Moldova poate exporta producție vegetală în UE fără să fie supusă taxelor vamale numai în cazul în care producția moldovenească are un preț egal sau mai înalt decât PMI. Dacă prețul fructelor/ legumelor moldovenești este mai mic decât PMI, automat apare o taxă vamală care readuce prețul de import la nivelul PMI-ului.

Deseori este cazul când producătorii interni din UE au prețuri de realizare mai joase decât PMI. Aceasta înseamnă că producătorii din Moldova nu pot concura liber pe piața Uniunii Europene, fiind nevoiți să livreze marfa la prețuri mai înalte, deci necompetitive.

Figura 25. Prețuri minime de intrare pentru mere, prune, piersici și nectarine proaspete în UE, euro/kg

Sursa: TARIC

Mai sus puteți vedea diagrama Prețurilor Minime de Intrare pentru cele trei fructe studiate. După cum vedem, PMI pentru mere este egal cu 0,586 euro/kg de la 1 ianuarie până la 30 iunie și 0,457 euro/kg - în restul anului. PMI pentru piersici și nectarine este de 0,776 euro/kg în 21-20 iunie și 0,60 euro/kg în lunile iulie - august. Restul anului PMI-ul pentru piersici nu se aplică. Pentru prune PMI-ul este de 0,696 euro/kg de la 11 iunie până la 30 septembrie.

Este indubitabil că Prețul Minim de Intrare reprezintă o barieră serioasă pentru exporturile fructelor în Uniunea Europeană (inclusiv România). Unele produse de origine vegetală din Moldova, de exemplu mărul, devin foarte necompetitiv pe piața UE datorită mecanismului respectiv.

CAPITOLUL IV: BARIERE DE DEZVOLTARE A COMERȚULUI ÎN REGIUNE

Calitatea produsului

Produsele din Republica Moldova sunt apreciate după calitățile lor gustative. Este o opinie comună atât a producătorilor autohtoni, cât și a importatorilor din regiune. Operatorii de piață însăși subliniază faptul că produsele din Moldova sunt mai inferioare decât produsele concurenților din alte țări la capitolul aspectului exterior. Produsele din Moldova nu sunt spălate, calibrate și au o perioadă de viață scurtă din cauza nerespectării tehnologiilor moderne de producere și insuficienței infrastructurii de post-recoltare (frigidere, echipament de pre-răcire). Fructele din Ucraina și România au aceleași probleme de calitate ca și fructele moldovenești și aceste probleme sunt cauzate de factori similari.

Încă o problemă, legată nemijlocit de competitivitatea produsului, este lipsa ambalajului autohton în Moldova și a materiei prime pentru a-l produce. Producătorii sunt nevoiți să plătească taxe vamale la ambalaj sau materia primă destinată producerii ambalajului, chiar dacă ulterior ambalajul dat este exportat împreună cu producția. Costul relativ înalt al ambalajului produselor moldovenești la fel se răsfrânge negativ asupra competitivității fructelor.

Sistem de distribuție inefficient

O problemă mai generală, dar nu mai puțin importantă este lipsa dorinței de a construi procesele de business, având ca bază principiile de marketing. Producătorul autohton deseori nu vrea să se ocupe de promovarea producției, dar nici de export. Realizarea producției se desfășoară prin intermediul comercianților care preiau marfa direct din livadă sau frigidier. Este incorect să subestimăm importanța comercianților intermediari pentru că ei au un rol important în lanțul valoric al fructelor și legumelor proaspete și, la momentul actual, fără implicarea comercianților, majoritatea exporturilor n-ar fi putut fi efectuate. Totuși, dependența atât de mare de comercianți conduce la următoarele probleme și riscuri:

- Dependența de o singură piață – intermediarii sunt interesați, în primul rând, de profituri maxime într-o perioadă scurtă și nu se gândesc la perspectivele dezvoltării sectorului. La momentul actual, mai mult de 80% din producția vegetală din Moldova se exportă în Federația Rusă, unde prețurile sunt destul de mari, iar cerințele față de produs nu sunt încă așa de stricte ca în țările dezvoltate. Pentru un producător autohton care este legat de afacerea sa prin investiții pe termen lung, dependența mare de o singură piață este riscantă, iar minimizarea riscului necesită diversificarea piețelor. Bineînțeles că intrarea pe piața UE necesită eforturi sporite și investiții semnificative în promovare, ceea ce nu prezintă niciun interes pentru intermediari. Aceasta trebuie să fie prerogativa producătorului.
- Faptul că producătorii nu au legătură cu piața de desfacere, deseori duce la lipsa de responsabilitate față de calitatea produsului. Abordarea des întâlnită este ca intermediarul să cumpere produsele și mai departe este treaba acestuia cum să le comercializeze, iar dacă acesta nu va mai fi interesat, va fi un alt intermediar. La nivel operațional, astfel de abordare duce la necesitatea efectuării unui control de calitate aspru la fiecare livrare de produs. La nivel strategic, aceasta a adus la poziționarea Moldovei ca fiind un furnizor iresponsabil.
- Lipsa legăturii directe cu piața întotdeauna ține producătorii moldoveni în urma concurenților. Producătorul nu „simte” piața, respectiv, nu poate să anticipeze tendințele și să acționeze pro activ. Unica metodă care conduce la unele schimbări și îmbunătățiri este „pedeapsa cu banul”, când comercianții intermediari nu mai oferă același preț înalt pentru producția de o calitate inferioară, cum ofereau câțiva ani în urmă. Drept exemplu, este că tot mai mulți producători de mere din Moldova acum se gândesc la instalarea liniilor de calibrare, pentru că, chiar și pe piața tradițională a Rusiei, deja mai mulți distribuitori nu mai acceptă mere necalibrate, și, respectiv, prețul pentru ele scade. Dar astfel de schimbări se fac cu o întârziere considerabilă față de concurenții principali.

- Producătorul care nu se ocupă nemijlocit de export, deseori, nu este la curent cu procedurile de export și cu legislația în domeniu. De aceea, chiar dacă producătorul are o dorință „virtuală” de a iniția exporturi în unele țări din regiune (ex. Ucraina sau România), lipsa de informație sau complexitatea procedurilor de export prezintă o barieră importantă în realizarea acestei inițiative.

Este evident faptul că mulți producători vor să se concentreze pe ceea ce știu mai bine, adică pe producere, și să nu se ocupe de realizarea mărfii, dar lipsa legăturii directe cu piața frânează dezvoltarea sectorului. În țările dezvoltate ale UE astfel de legătură cu piața se face prin intermediul cooperativelor de marketing. Însă în UE cooperativele respective sunt subvenționate puternic de către stat, ceea ce nu este cazul Moldovei. În plus, lipsa de încredere reciprocă între producători stopează majoritatea inițiativelor de dezvoltare în această direcție.

Ca o concluzie la subiectul abordat putem afirma că sistemul de distribuție al produselor vegetale moldovenești, în starea în care funcționează el acum, frânează dezvoltarea comerțului în regiune, și anume dezvoltarea exportului fructelor moldovenești în România și Ucraina.

Probleme de aspect regulator

Problemele date sunt legate de barierele în exportul din Moldova, în general, ceea ce include și exportul către România și Ucraina. Esența problemelor respective constă în faptul că producătorii autohtoni consideră că îndeplinirea tuturor procedurilor legate de efectuarea exporturilor este costisitoare și necesită mult timp. Pentru unele acte producătorii din regiuni trebuie să se deplaseze până la Chișinău. Producătorul are nevoie de cel puțin o zi ca să facă toate formalitățile și să obțină toate certificatele necesare pentru export, pe când părerea comună a producătorilor este că aceasta trebuie să dureze maximum 2-3 ore, conform practicelor internaționale.

O altă problemă menționată de mai mulți exportatori este introducerea posturilor fiscale la fiecare întreprindere-exportatoare de producție vegetală. Acest nivel adițional de control consumă timpul conducerii întreprinderilor și încetinează toate procesele legate de activitatea comercială fără a aduce, după parerea comună a exportatorilor, un folos adițional bugetului de stat sau sectorului dat. Unii exportatori consideră că introducerea posturilor fiscale la întreprinderile exportatoare, împreună cu presiunile adiționale din partea serviciului fitosanitar, servesc drept scop de a canaliza exporturile de fructe prin anumite companii afiliate unor funcționari publici.

Bariere la liber schimb

Republica Moldova, România și Ucraina nu sunt într-un spațiu comun de liber schimb. De aceea, chiar dacă țările sunt vecine și distanțele dintre piețe sunt relativ mici, nu putem afirma că există o piață regională în această zonă a Europei.

Datorită faptului că între Moldova și Ucraina este un acord de liber schimb (în cadrul CSI), un comerț nesemnificativ de fructe și legume între aceste două țări, totuși, există, față de comerțul dintre România și Ucraina care este egal cu zero.

Prețurile Minime de Intrare pentru producția vegetală aplicate de către România (în cadrul UE) pentru produsele din Moldova practic stopează exporturile în această țară, în pofida faptului că Moldova beneficiază de Preferințele Comerciale Autonome din parte UE și, teoretic, are acces liber pe piața dată. Moldova, la rândul ei, aplică taxe vamale pentru produsele din România, ceea ce menține exportul din această țară la un nivel foarte modest.

Bilanțul între producere și consum la nivel global

Ultima din această listă, dar una din cele mai importante bariere de dezvoltare a comerțului de fructe și legume între R. Moldova, Ucraina și România este bilanțul între producere și consumul de fructe și legume la nivel

global. Cu alte cuvinte: toate cele trei țări sunt țări agricole, sunt producători importanți de fructe și legume și condițiile climaterice permit producerea unei gamei sortimentale similare. Aceasta favorizează situația când produsele agroalimentare din țările respective au foarte puține avantaje competitive unul față de altul. Fiecare țară este relativ protejată de exporturile din țările vecine însăși prin similitudinea producției. Mai mult decât atât, Ucraina și Moldova sunt concurenți direcți pe aceleași piețe de realizare a producției, și anume Rusia și Belarus. România se află în sistemul de piață agroalimentară a Uniunii Europene, care este izolat de alte țări.

Drept concluzie putem afirma că acești trei factori principali: 1) volumul înalt de producere a fructelor și legumelor în toate cele trei țări; 2) similitudinea producției și 3) barierele în calea comerțului liber au ponderea cea mai mare în faptul că anume comerțul de producție vegetală între Moldova, Ucraina și România este aproape echivalent cu zero.

CAPITOLUL V: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

5.1. CONCLUZII

Din raportul dat pot fi trase următoarele concluzii principale:

În ultimii cinci ani se observă o creștere considerabilă a producerii și exportului fructelor în Republica Moldova. În Ucraina crește producerea și exportul merelor, pe când pentru alte fructe este greu de identificat unele tendințe din fluctuația indicatorilor lor. În România, la fel nu se observă o tendință evidentă în dinamica producerii și exportului fructelor.

În toate cele trei țări mai mult se importă fructele exotice. Ceea ce ține de fructele studiate, și anume merele, prunele și piersicii, acestea se importă mai mult în afara sezonului și în cantități relativ nesemnificative, cu excepția piersicilor, care se importă în cantități mari chiar și în toial sezonului de producere.

Nivelul calității fructelor, precum și capacitățile frigorifice și cele de post-recoltare sunt comparabile în toate cele trei țări.

Toate aceste trei țări vecine sunt producători importanți de fructe. În pofida proximității piețelor, comerțul cu fructe proaspete între aceste țări este foarte scăzut. Moldova mai face unele tranzacții cu ambele țări, pe când comerțul de producție vegetală între România și Ucraina nu există.

Moldova are acces pe piața Ucrainei datorită Acordului de Comerț Liber între țările CSI și, teoretic, are acces pe piața României grație Preferințelor Comerciale Autonome acordate de UE.

În practică, mecanismul Prețurilor Minime de Intrare blochează posibilitatea exporturilor în UE a anumitor grupe de produse agricole din Moldova.

De asemenea, datorită similitudinii producției, piața Ucrainei pentru Moldova este foarte competitivă, și invers. De aceea, Moldova și Ucraina sunt concurenți care se luptă între ei pe aceleași piețe. Pentru ambele țări este un efort mai mic și profitabilitate mai mare să vândă producția vegetală pe piețele Rusiei și Belarusului, decât să penetreze piața vecină.

În toate cele trei țări studiate rețelele moderne de vânzare cu amanuntul câștigă tot mai mare cota de piață. Majoritatea producătorilor din Moldova și Ucraina încă nu duc cont de această tendință, pe când producătorii din România deja trag concluzii și ajustări la schimbările din structura distribuției. În primul rând, aceasta înseamnă conformarea cu cerințele de piață mai aspre, și anume sortarea produsului, atenția asupra aspectului exterior, prelungirea perioadei de păstrare, livrarea la timp și plata la termen. Ca să fie pro activi și să nu rămână permanent în urma concurenților săi, producătorii din Moldova trebuie să învețe să adopte tehnologii moderne de producere, să investească în infrastructura de post-recoltare și, cel mai important și mai greu, să-și ajusteze mentalitate planificându-și afacerea și relațiile de lungă durată cu cumpărătorii, dar nu numai pe sezonul respectiv.

5.2. RECOMANDĂRI

Cele mai eficiente schimbări în business se întreprind datorită inițiativelor întreprinzătorilor, când omul de afaceri este pro activ și își construiește businessul bazându-se pe tendințele pieței. Mentalitatea agricultorului moldovean are ca bază tradiții și lipsa predispoziției spre schimbări. Cu o astfel de abordare, competitivitatea agriculturii din Moldova tot timpul rămâne mai scăzută, în comparație cu liderii pieței. Agricultură este o ramură foarte importantă pentru Republica Moldova ca să fie lăsată să se dezvolte de sine stătător. De aceea, în cazul când inițiativa nu vine din partea producătorului, ea trebuie preluată de către conducerea Republicii și donatori/ proiecte de asistență tehnică. Recomandările raportului dat sunt divizate pe aceste două categorii de implementatori:

Intervenții la nivel regulator

Eliminarea tuturor barierelor comerciale între cele trei țări studiate este imposibilă într-o perspectivă apropiată, până când țările date nu fac parte dintr-o piață comună. Cu toate acestea, dintre aceste trei țări, Republica Moldova are cele mai mari șanse de a îmbunătăți accesul produselor sale pe piața regională. În calea ei spre asociere cu UE, Moldova trebuie să păstreze până în ultimul moment avantajele comerțului liber cu țările CSI. În procesul de negociere a Zonei de Liber Schimb Aprofundate și Cuprinzătoare (ZLSAC) cu UE, autoritățile Moldovei trebuie să insiste asupra eliminării PMI pentru producția agricolă moldovenească exportată în UE. Dacă aceasta nu se va întâmpla, există riscul ca țările Uniunii Europene vor avea acces nerestricționat pe piața Moldovei, pe când Moldova, în continuare, se va ciocni de bariera Prețului Minim de Intrare.

O altă intervenție la nivel regulator ar fi lansarea ghișeului unic pentru testarea produselor și eliberarea certificatelor necesare pentru export, și anume, certificatului fitosanitar, sanitar (igienic) și certificatului de conformitate. Ideal ar fi de a integra în astfel de ghișeu organul vamal al Moldovei, împuternicit să elibereze certificatul de origine și să perfecțeze toate operațiunile vamale de export. Aceasta va simplifica și va prescurta semnificativ procedurile de export, ceea ce va reduce timpul între comenzile de marfă și ziua livrării, făcând produsele de origine vegetală din Moldova mai competitive și mai interesante cumpărătorilor străini.

Producerea fragmentată de fructe și legume nu permite producătorilor să optimizeze costurile, beneficiind de pe urma economiilor de volum. De asemenea, ofertele consolidate de producție sunt mai interesante pentru cumpărătorii mari de peste hotare. Argumentele respective conduc spre concluzia că este nevoie de asocierea producătorilor în cooperative de marketing sau în alte structuri similare. Cu toate acestea, practica demonstrează că succesul cooperativelor de marketing sau „grupuri de producători” cum ele acum se numesc în UE, se bazează, în primul rând, pe subsidii de stat, fiindcă este greu de a construi și de a menține o astfel de organizație exclusiv din entuziasm pur. Suspiciunile reciproce și lipsa de încredere între producători frânează procesele de asociere în industrie. Ca această situație să fie schimbată, statul trebuie să subvenționeze: a) investițiile capitale în frigidere moderne și infrastructură de post-recoltare, făcute de către cooperativele de marketing/ grupurile de producători, cu condiția controlului calității și b) subvenționarea vânzărilor făcute prin cooperative.

Intervenții la nivelul donatorilor și a asistenței tehnice

Donatorii externi și proiectele de asistență tehnică trebuie să focuseze ajutorul lor în următoarele direcții:

- Elaborarea și distribuirea informației complete, dar într-o formă simplă, referitoare la procedurile ce țin de exportul produselor vegetale din Moldova.
- În pofida faptului ca toate aceste trei țări produc fructe și legume similare în aceeași perioadă a anului, uneori, datorită supra-producerii ori a altor factori, apar „perioade de oportunitate”, când o anumită producție poate să fie solicitată la un preț atractiv în una din țările regiunii. Deseori, neavând legături strânse și canale de distribuție dezvoltate, producătorii din Moldova (sau Ucraina și România) nu cunosc despre astfel de oportunități temporare. Drept ajutor în acest sens ar servi un sistem de monitorizare a prețurilor pe piețele angro din regiune. Momentele importante care trebuie să fie luate în considerare la elaborarea unui astfel de sistem sunt:
 - Prețurile trebuie să fie colectate și distribuite zilnic, altfel sistemul își pierde valoarea.
 - Prețurile trebuie să fie foarte specifice, adică colectate pentru fiecare produs în funcție de soi, calitate și calibr. Astfel informația va fi prea generală și lipsită de valoare practică.
 - Accesul la astfel de informație pentru exportatori trebuie să fie ușor și accesibil la preț.
- De obicei, statele în curs de dezvoltare frecvent se confruntă cu limitări bugetare și nu pot investi suficient în promovarea exporturilor. De aceea, donatorii externi trebuie să asiste la organizarea și co-finanțarea participării producătorilor autohtoni la expoziții specializate din regiune.

Această publicație a fost produsă cu ajutorul Uniunii Europene. Conținutul publicației este în responsabilitatea deplină a Federației Naționale a Agricultorilor din Moldova AGROinform și în nici un fel nu reflectă punctele de vedere ale Uniunii Europene.